Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган («СВЕТ»)

Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Мах 2 кап. ◆ ШОАТТА, 1 июль 1972 шу. ◆ № 79 (5185). ◆ Газет арадуьл 1923 шера дена

ВЕЖАРАШХА, ДЕГ ТIАРА ДОЛЧА ХЬАЛЕ

27 июне Йоккхача Кремлевски дворецехь КПСС Центральни Комитето, СССР Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР правительства Куба Коммунистически парте Центральни Комитета Хьалхарча секретара, Куба Республика Революционни правительства Премьер-Министра Фидель Кастро Руса сийна шу оттадир.

Шу тIа бар новкъостаца Фидель Кастро Русица баьхна кубински партийни начальникени делегаш, хIаьта иштта Советски Союзера Куба посол Рауль Гарсиа Пелаес а.

Советски оагIонгахьара хилар Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, П. Е. Шелест, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, кхыбола официальни нах.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА КЪАМАЬЛ

Веза новкъост Фидель Кастро!

Оаха чIоаггIа гIаддаха даьккхала вуш хьо а хьоца баьхка кубински доттагIий а — Кортамукъален турпал гIейрено бахкийтараш. Куба Республика тха Даьхенна дуккха эзараш километраш тIехьа йолл, фордаши океанеши юкъе а долаш. Бакъда, из гаргга а еза а я хIара советски сага дега. Дахкар дош дола хьалхий хиларах тарра из тIаьйча КПСС Центральни Комитет, СССР Лаккхехьарча Совета Президиум, Советски правительство тешаш я вай йерда вIашагIкхетаро вошала бувзамаша, идеологин ве лерхIари цаI хиларца ювзаеннача вай партей цхьоагIо, вай халкъий доттагIал кхы а чIоагIагIа чIоагIдергхиларах.

Шоана дикка хов, деза доттагIий, тха дуккхача миллионех лаьттача нартана, советски халкъа вежарашха йола Куба, кубински революце — американски континентерча эттара хьалхарча революце тIуладех геттара чIоагIа дезилга.

Тхона йоза кубински революционерий жараххк новкъала геттара дика традиции. Хосе Марте дог ура а оттадем испански эапоевателашта духьал баь тIом, американски империализмана духьал лаьттача къовсама шераш, кубински пролетариат даьал долаш дукъала ювар. Монкада легендарни штурм, «Гранма» десант, Сьерра Маэстра эпопея — из деррига а дуккьала цхьан кубински истори хинна Iаш.

Кубийски революци — из моллагIа йола событи хиина Iаш. Цунна ювзаенна я дуьне кортамукъален болама летописа тIара боккъала къегга йола оагIонаш.

Кастала кха кубински халкъо, хIаьта цунна цхьана Советски Союзо, социализма вежарашка долча мехкий халкъаша белгалдоаккхаргда йерда социалистически пачхьалкхе — Куба Республика йола 14 шу хилар. Цу шеранаш даьча революционни хувцамаша радикально хийцар кубински халкъа юкъ-сибат, болхлой, ахархой, интеллигенци творчески торонаш тIучаIкха йиш хилийтар, хьаьш я экономикен культурен дегIаахаралашта, социализм хьалъара хердача этапашка довлара яла тахана лард.

Тха тхоай йолча опытах тхона хов революце чуть этта наьксаш довцилга. Тха партия хьаьлр я дуьне пролетарната бальча а волча В. И. Ленина дукхоза а хьоахадьд Iаьдал болхлой классан цуи сошзникийн бе каьчачачуя тIехьагIа болалуш бола революционни болх чоалхане хилар. Из бе общественна довл дара кхерда системна хьаьш, плановни социалистически боахам лертIа боаххаш, экономика лахкъеш, цу дарда тIа къахьегача халкъа лахар тоадеш бу болх. Общественни отношенеш овлангара хувцаро, кхерда саг кхетамца хьалкхеваро дIалех хIара дешна чIоагIагIа къахьегар, халкъа деррига духовни физически низаш вIашагIтохар. Уж бехкталане декхараш кхоачашде долашкха чIоагIача классови моастагIчоа духьал тIагIертта къовсам а лоаттабеш, хIаьта шун цул совгIа — юкъарчал довцаш эттара йоккхагIча империалистически пачхьалкхенна юкъе а долаш.

Нагахь санна дунен халкъашта юкъерча хьалах къовсталь цу ерригача халкъашка дуоццна хьежача, тIакха уж эшае йиш йоцаш хета вагар. ХIаьта хIана социализм адамаш дегIаахара кхерттера лостам а хинне дIаэттача хьалашка социалистически революши хьакхара котьаляри хулаш хиларах ма лаьттий тIулакхам. Социалистически Куба цхьаь яц, социализма дунен система вIоаггIа дола составной даькъа да из. Цун дунен халкъашта юкъерa позици, цун хьаштехи кхерамален Куба Компарте чIоагIача политически цун революционни турпалалон меттел, хIаьта иштта СССР-о, социалистически содружество кхычча мехкаша хьаллоацаш хиларцеи политически довзалцеи тешшане лорвеш а. Из оаха дуккхоза а яьхи берригача беззача бехкенхкамна тахан юха а кх.

Кубински халкъана вежарашха йолча уйлаех оаха дуьцача хана, тха из даш ведек лахар а сентиментальность а. Тхона, советски коммунисташта, интернационализма ленински принципаш лерда хьадаь доттагIал эттара гIулакхачарца, эттара практически болча барт цхьоагIонал дувзаденна а хинад, долаш а да. Шерагара шу масаза довл советско-кубински отношенеш йIаьхегIеш йизагIеш хул. Цар юкъера вIашагIкхетама леладу массе а оагIорахьара гIулакхаш, уж дIахо дегIадоаладе, кердача лагIаш тIа даха кийча а да тхо.

Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизара хетадь Iайха декъа къамаьла тIа, новкъост Фидель, Iа белгалъяьккхар ленински хьехам деррига юкъара маIан долаш ба, цунна хьалхле лелае денлаяйла ва хIара боккъоца вола революционер яха уйла.

Да а да из иштта. Ленинизм — из тайп-тайпарча мехкий болхлой классо, къахьегамхоша де лерхIарийн политикан хоадам бехь йола идейни лард я, цар къовсама лерттIа доагIа интернациональни маIан лу цо. Цхьаьна цу сийнахь боккхагIча хьехама [illegible] мехкий социалистически хьашташка кхоачашъеча коммунисташта вIашагIцхьана гIулакхаш леладари вIашагIкеновкъостал дари, социализм хьалъяра дийна опыт хаддаза вIашагIйовзийтар хилавза дарг доацар да.

Шо хIаназа хинад кхерда вахар кхоллаш доадкача доттагIал долча дуккха мехкашка, шоашта вIаргадайра шоана цар тIагIертта хьегача хьин хьахийнар: Европе социалистически мехкаша шоана гIевр социализм хьалъяра гIевхийн дуккхача оагIорахьарен практика. ХIанз шун ййш я укх тIехьарча шерашка тхаьшта Советски Союзе даьр, парте XXIV-ча съездо оттаь планаш чакхйоахаш малагIа доккхий вежараш кхоачашдеш да тха халкъ вIаргIго.

Тхона, коммунисташта, дика хов вай юкъерча революционни балха тIа хIанз а къовстае езаш иштта йоаца дуккха проблемаш хилар. Бакъда тхо дийза тийша да дунен тIа дегIадоагIа революционни хувцамаш юхатоха йиш йоацаш хиларах. Цунна бола тешам

(Йиста доалар 2-ча оагIо тIа).

НОВКЪОСТА ФИДЕЛЬ КАСТРО РУСА КЪАМАЬЛ

Веза новкъост Брежнев!

Деза новкъостий КПСС ЦК Политбюро членаш!

Деза новкъостий КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, Советски правительства членаш!

Оаха чIоаггIа дагахьа раьза хинна баркал оал тха делегаце, тха парте, тха халкъа хьакъехьа хIанзза укхаза новкъоста Л. И. Брежнева КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, Советски правительства цIерагIа аьннача вошалий дIайха дешаш бахьанне.

Эзараш шерий хана классови мара кхы тайпа общество кIезаца адамашта. Эксплуататорашта цар болашберашта декъадения дола гоама дуне мара, кхы тайпа дуне ца довзаш хиннав саг. Адамий общество дегIаахарга хьежжа цхьаннешта меттел моллагIбараш хьа а утташ хувцалуш хьийвьхйча оалал деш болча кIезигIберий низ-Iоткъама кIал болхаш деш а Iаьэн оаш а хьабаьхкаб лаьи, плебеш, крепостнойи, ремесленникаш, ахархой, пролетареш.

Низ-Iоткъама кIал лаьттача Iадьмате дукхача новхалий хIоанари цIийн тIамийхка ба исторе гIайгIане ккъ. Соцалургдоацача законаш тIара хьадоагIача цу адамий исторе тIа дигар хьаьла дола материальни хьалаш оттарген сиге саг возваелта цIендаь дIадоаккхилга ццйша хIадожаш дола общественни класс хьахиларген, общества вахара лостам тела законаш Iомадара а хьаделлара а чIаберзабир эттара сийрдагIа хьаькъал долаш болча наьха политически кхетам. Марксей Энгельсей Iомадир уж законаш, цар хьарда тIа хьийр истори хувцилга тIадожа класс ше йолча пролетарната Iилмаи доктрина. Ленина дегIа а йоалайр, Iадьмате хIоаргача хьаькъалца практике чакх а яьккхар из доктрина. Ленина а цо хьаьча парте я хьалхаленца эксплуатацена кIал лаьттача ахархошца цхьоагIо а йолаш Россерча болхлой классо эттара хьалхара социалистически революци а цуяца цхьана эттара кIоаргагIара социальни хувцамаш а дир, адамаш дегIаахара халачо, къаьчтача процессе. Маркса дешаша аьча, чакхъьалар адамлен исторе хьалхе, дIайоалелар цун боккъоца йола истори. Иштта яр Октябрьски революце, эрсий болхлой класс, Ленина, цо хьаьча большевистски парте роль.

Адамий вахара кхы йоккхагIа влияни йолаш цхьаь цаI ди, цхьаь цаI факт, цхьаь цаI саг, тахана хьахиннача событеех цхьаь цаI событи хиннац. Цхьабакъда, Iадьмате халача къакъа хьалхара юьхиг мара яцар Октябрь: турпалора Парижски Коммуна оакхарамца санна тоIаарца кIанзлехьа а тIучаьнна йолча дорхацех кIоаргача классови гоамалцен. Россена духьала тIама интервенци йолайир капиталистически пачхьалкхенаша. Революци садикьа а ийна, шоай бIунаш дахкийтар английски, французски, японски, американски империалисташа а кхыча реакционераша а, хIаьта Россера болхлойи ахархойи Ленинга хьалхале а йолаш турпале лорна йича балангар массе оагIорахьара Iадьмате чIоагIа моастагIий тIа а гIерташ хьахулаш латта шоай пачахьалкхе.

Ленина кулгал деш хиларах, коммунисташ, болхлой, ахархой боарам боаццаш чIоагIа деная долаш хиларах ца йоахаш йисар цу хана революци. Цхьабакъда империалистически тIемо бохабь мохк кхы а дуккагIа халачи бихьар дола хIама хIалак деш тIадьлхачи интервентий эскараш вер хуллашен. ЦIенбенна бехача, цIийха Iовдабеннача, гоцадьа моастагIий болча мехка дIадолаелар социализм хьалъелга, цо дIадийхар кхы хIаьнгагIа йоаца халонаш ловлгеи денал уреттаделгеи.

СССР-а гонахьа кхеташ а СССР-ана духьала ерзаь а яр цу тIеххьа тIехьарча хинара империалистий еррига политика. Коммунизмана духьаларча къовсамс хьа хилар фашизм. СССР-ана духьала вьккха а, хьаллаьца а, герзаца кийчаь а яр Гитлер. Мюнхен, буржуазни правительстваша фашизманна хьалхашка капитуляци яр, кхыча капиталистически пачхьалкхенаша тийша болх а баь йийцьа Чехословаки дIалацар, еррига из эхь дола политика хьалхеьр Советски Союзана буржуазе гоамал яр. Хиланза ца а доалаш чуних хьахиннар дарпоалагIа дунен тIом хьаря советски халкъа духьала гитлеровски агресси хилари.

Дунен тIа эттара хьалха хьахинна социалистически пачхьалкхе лоралрек фашизм йохаь дIадаккхарен духьа шоай къонгех 20 миллион сага вахар дIаденнача халкъа даим хамбеш а цунна баркал оалаш а хила доагIа адам. Фашизмана духьала къовсам оттабара мохк хийчбаь йола пхе шерий цIаммаш, тIом геттара сийбеннача хана оборонни промышленноста дукхагIа долча даькъа эвакуаци яр, Ленинграде, Москве, Сталинграде, Кавказе, Севастополе хинна турпалера оборона, Курскана юххе хинна сийлахь-боккха тIом, Берлин хьалаларцен Европера низ-Iоткъама кIал дахе дукха халкъаш мукъадахарцен чакх а йоалаш еррига духьалехаш кагеш хь наступлени — уж ерригаш а дуьнена цIаккха йицлургйоаца подвигаш я.

(Йиста доалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ОБКОМА ПРОПАГАНДАИ АГИТАЦЕИ ОТДЕЛЕ

Самардаймахьа КПСС обкома пропагандеи агитацеи отделе «СССР хьаль 50 шу дизара кийчо ярах» КПСС ЦК доцаш кхоачашбара шоай районе беча балхах отчет йир парте Наурски райкома секретара М. М. Корниова. Цу хьакъехьа районе Iоаль опыт белгал а йоаккхаш, дIахо йодача хана къахьегамхошта интернациональни кхетам балара балха керда форменни методаши лехилга хьадейхар парте райкомагара.

Телевиденеи радиовещанеи комитета передачаш тIа бахача цола интернациональни кхетам балора дочох дийцар цига цу комитета председатела заместитела Х. И. Магомадова. Цу даькъе цар бол бола болх дикаь тоабе безалла дувцаш хоадамболаш къамаьл хилар заседане.

Отделе иштта ладийгIар «Знамя труда» газета редактора Л. Е. Заяракию отчетага. Цо дийцар хIинарса хана Сунженски района кхаш лелдашта юкъе бу, массово-политически болх шоаиболлеи тIа хьаьъоакхара дечих. Цу хьакъехьа редакцена критически замечанеш йир, юрта бахамерча къахьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара оарцагIбоахача газета лерхIам лакхбара тIаерзаь рекомендацеш елар цара.

Экономика дегIайоалаяра кертердар

БархIазлагIа хержача РСФСР Лаккхехьарча Совета кхоалагIа сесси

Йоккхача Кремлевски Дворецан тIа урагIьнчай Российски Федераце байрахх. 29 июне укхаза бaьк бе доладелхай бархIазлагIа хержача РСФСР Лаккхехьарча Совета кхоалагIа сесси.

Хаьъкъо хержараш ерригача краишкара, областашкара, автономни республикашкара Москве гулбеннаб РСФСР а берригача мехка а экономика дIахо дегIайоалаяра боккха лоархIам бола дешаш дувна. Сесси гулъеннай дерригa советски халкъ СССР хьаь ах бIаь шу дизара юбилей езъе кийчлуча хана.

Дукха ха йоацаш чакхйийначa партийни актива собранешка Российски Федераце коммунисташа, мехка берригача къахьегамхоша санна, дег чура къоабал а йир хьал а лаьдар КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума решенеш, парте Центральни Комитета, цун Политбюрос, КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева ше КПСС XXIV съезда белгалъяь парте арахьара никъ лерргIа а лаьрххIа а чакхбоаккхаш хилар. Советски пачхьалкхен арахьарча политика, ленински машара политика толамаша гIадвут вай Даьхен хIара граждани, коммунизм хьалъяра а ийслагIа пятилетка заданеш толлне кхоачашъера а дегаш уроттаду дерригача советски халкъа.

Iуйранна 10 сахьат даьннад. ДIаьлдаь тIоараш а деттеш депутаташ хьоьшашен тIаьш коммунистий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, Ю. В. Андропов, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев.

Сесси хьайийлар РСФСР Лаккхехьарча Совета председатела депутата М. Д. Ишанова.

Депутаташа ура а гIайтта сий дир сессента юкъерча хана байначa РСФСР Лаккхехьарча Совета депутатий А. В. Гоголева, Ю. Ф. Дрожжа, Д. П. Ключкова.

ЧIоагIъю сесси дел повестка:

1. РСФСР автомобильни никъаш хьадаран цара эксплуатаци елга тоададан де дезарех.

2. РСФСР хина кодекса проекта.

3. РСФСР Лаккхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдар.

«РСФСР автомобильни никъаш хьадаран цара эксплуатаци елга тоададан де дезарех» доклад йир РСФСР Министрий Совета председатела заместитела, депутата В. А. Демченкох.

Республика Министрий Совето РСФСР Лаккхехьарча Совета сесси дуьца оттаду доаь хьаяр докладчика, юкъерчал довцаш хьадовгIаш да КПСС XXIV съезда решенешкарен мехка халкъа боахам дегIабоалабара ийслагIча шера плана тIарен. Вай парте Центральни Комитетой Советски правительствой даим чIоагIа йоахо яй, хIаьта хIанз а ю мехка наькъай сеть дегIайоалаяра. 1956 шера КПСС ЦК-ей СССР Министрий Советой лаьрххIа тIайийцар «СССР-е наькъаш дикага дIахо а дегIадоалалдарех» бола оцам.

Республике наькъаш дикага дегIадоалалдара тоъал боахама лоархIаме да хозрасчетий автомобильни транспорта эксплуатаци ярах хьахулача пайдах цхьадола даькъа наькъаш дара хьожадир а, хIаьта автомобильни наькъаш дечеи цара ремонт еча колхозаша, совхозаша, промышленни, транспортни, гIишлоягIача а кхыча а предприятеша, боахама организацеша даькъа лацар а.

Уж решенеш кхоачашъяра наькъий боахам дегIабоалабара кхы тIа а дикка дукхагIа материальни ахчаш хьожадайта йиш хилийтар. Нагахь санна 1956 шо...

(Йиста доалар 2-ча оагIо тIа).

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

Iуйранна са тесача дешо бецабь къоалабаьлла юхьацац МагIалбика района «Ингушский» совхоза кхашка комбайнерий, автомашиний, тракторий шоферий тата. Боккхаь хоама ха хьетIакхаьчай совхоза механизаторашта — гурахь дийна ялат чуэца болабеннаб уж.

ХIанз мукх хьокхаш ба. Берригa чуэца беза мукх 1740 гектара тIа ба [illegible]. ХIаьта гурахь дийна ялат — 4010 гектар.

Комбайнераш тIа, ялат дIахьахьача машенаш тIа, бригадий станаша, конторе — массанахьа гуш да механизаторашта ялат сихагIа дикаь чуэцара тIехьехаш долаш лозунгаш. Дий-бийса ца къовсаш, берригa шоай тIабахийта къахьегаш кхашкарча болхлоша ялат дола цу дукх сихей чуйийна долахьара. Мукх хьокхаш къахьегаш дийнa къахьийт къоьначa, боккха болха опит йола комбайнер-Сапутиев Идриса. Йоарна 18 гектар йолча дийнахь 27—30 гектара тIара мукх хьоккха цо. 110—120 процент кхоачаш шой болха нормаш къоачa комбайнера комсомольца Эигенoв Руслана а.

Совхозе гурахь дийна дерригa ялат кхерал цу да дьлха чуэца хьаргIад.

Боккха тераш тIабахийта совхоза, къастта укх шера, дошкъар Iалашдара. Гурахь дийна ялат чуэца болабеннале а юхьамадаш боахама совхоза, къастта дийна лел совхоза кийчара болх. Из мал бола дошкъар Iалашдара план тIейюзача совхоза. [illegible] тонна а.

[illegible] Сартиев Идриса [illegible]

Б. [illegible]

Хьамсара мукх

[illegible] района «[illegible]» совхоза [illegible] мукх къахко-боабенна [illegible].

[illegible]

— ХIара гектара тIара 25 центнер мукх чуэца доагIаг оаха, — [illegible] отделене агрономо ков. [illegible].

Б. [illegible]

ЯЛАТАШ СИХЕИ ДИКЕИ ЧУЭЦА

РЕЙД

ДIайха дешаш да хIанз республика механизаторашта. Лоаццача хана чуэца дезаш ба уж гурахь дийна ялат, кхыйола культураш. Укх денош чуйинна мукх хьоккхаш ба дуккхача боахамешка. Из дикеи боа ца беш чуэцара эхь яьржай комбайнерашта юкъе. Дика вIашагIтIехьаьккхай ялат чуэцара кампани тIа рейдови бригада хиннача Урус-Мартана района «Красноармейский» совхозе. Хьекха мукх групповой хьесапе оардаш йоаллаб пхиъ комбайн. ШоллагIа ди дар цар из болх бу. ХIанале 140 гектара тIара мукх аьрда баьннаб механизтораш.

— ХIанз санна сихеи дикеи комбайнераша дIахо а болх бойя йиллача хана дуккха хьалха мукх чуйийца яргъяь совхоз — йоах совхоза кертерча агронома А. Куюмджиева.

Бригадашка механизтораш мукх сихагIеи дикагIеи чуэцара тIехьехаш доаккхача лозунгаш тIа ядаь да: «БархI—итт дийнахь ялат чуйийна довла!», «Даьхенна мамогта дуккхагIа ялат!» Тхо лаьттача кхай йисте мукх оарлаш пхьа го а баьккха хьетIакхаьчача комбайна тIера Iоваьйнача механизатораца къамаьл хилар тха. Из ва Юшаев Мовлад. Раьза ва из шекIа мо цIенача, дикачи ялйта.

— Цхьаккха хIама дац тхона новкъа доаш, — йоах Мовлада, — дика тоаь я са комбайн, кхий шоана, сахьата санна цIена болх бу мотора. Ялатах бархI бункер йизай Мовлала делкъа ха хьатIакхачалехьа. Бункера чу йоаш 1000 килограмм хьача мох 7 тонн худ.

Ала деза, цул дукхагIа а ялат аьрда комбайнераш болга. Из ва Магомадов Хасболт. Цхьайтта бункер йоассай цо ах дийнахь. Шийна тIаювхача цIенача спецовка кисара хьал а даьха хьахьукх цо квитанцеш. Сеханарчул дуккхагIа ялат чуэца лерхIаш ва комбайнер. ХIаьта дIадахача дийнахь цо хьатта дIахьайтар 26 бункер яр.

Кха юкъе гуш яр карара-карара тела цIе байракх тIа йолаш болх бу комбайн. Из тхоашта хьатIакхачарга хьежаш тхо латташ хьатIаьера совхоза директор Е. Кучерявенко. Тхо долча хьатIаьалехьа шийна бе йоаллача линейкаш йистар цо ялат хьекхачара йиса юкъай лакхае.

— Пхийгга... Нийсса я, — аьлар цо.

— 526 гектера тIа бийнаб совхозо мукх. ПланагIа хIара гектера тIара чуэца безар 21 центнер ба. — ХIара гектара тIара чуэца мукх 22,5 центнер ба, — йоах директора, — хIаьта из хьокхам кхы а лакхагIа хила мег боккъоца дIалаьрхIача.

Из дуьцаш тхо, латташ тхона хьатIакхаьчар цIе байракх тIа ягIа комбайн. 1967 шера денз комбайнер волаш хьалоагIа цу тIа болх беш вола Ибрагимов Мохьмад. Цу хана денз ялат чуэцача хьалхле лелаеш ва из. Дика тоаь, цIа йоакра шин-чуна кийчъяь я цун комбайн. Селхан эттара дикагIа къахьийтад Мохьмада. 41 тонн мукх аьрдар цо. ХIаьар тхо цига долча хана 20 бункер йиза а яьнвар.

— Из фуд, — аьлар цо, — оаха бегашта дача хаттара духьал — байракх дIаяккхийтара меттел со-м совхоза хьожаь пхи тума преми юкхе а дага ба.

Комбайн сецача цунна гIо дара хьийзде тIайода «летучка».

Спецовкашца бIаргсаьнашца Iалашбаь комбайнераш. Къахьегамхоша моральни материальни бейнаш совбаккхара дукха мероприятеш вIашагIтIехьаьккхай совхоза. Хьалхарча йхе дийнахь ялат чуэцача дикагIа къахьийтачоа 50 сом ахчан преми лу. Совхозе прикагIа оттадаьд ялат чуэцача хьалхарча итт дийнахь мах а боацеш комбайнерашта кхача кийчбоалба аьнна.

Мукх чуйийцачул тIехьагIа кхы а 400 гектара тIара, кIаш 200 гектара тIара горох чуэца езаш ба уж. ЦхьоалагIча бригадо горох кхаьчай из хьокхаш кхо агрегат а.

Дика кийчъяь совхоза ялат лоаттаду хьаттаж а. Массанахьа асфальт беллаб. Комиссе тахка а техка ниййсдаьд ялат оза тараз. Кхай тIара хьаккхукхьаше а ялат цIендеш, из доакъадеш ОВП-20 маркех йола шин машин а.

Бакъда, цхьаьнца кхоачамбоацараш да ялат чуэцача. Совхозаца баьча бертах ялат чудара хIара дийнахь 15 машин хьахийта езаш я Урус-Мартана района «Сельхозтехника». ХIаьта цар хьахийтараш 5—6 машин мара яц. Уж а ялат дIаккхаккара лерттIа кийча яц. Масала, комбайно сиренаца ше хьавехарга хьежаш латт 60—46 ЧИГ сери йолча машина шофер Тушаев Мовлад. ДIабоабеча юха да лотабадар кхераш боабеш бац цун машина мотор. Глушитель тIа еллац сийгеш доадергдола устройство, хIаьта цIи йоале цхьа огнетушитель мара кхы хIама яц. Кхы а вогIа хьаьл долаш я 65—39 номер йола самосвал. Кхьнеттел огнетушитель я яц машина тIа. Бакъда, из совхоза шоай машин я.

— «Сельхозтехника» яйта елаш хиннагIа еррига а машинаш дьаяьхка йоацендаь кхычахьара укхаза хьожаваьв со болх бе, цудухьа ялат кхахьара кийчъе кхоабаьбац со машин, — йоах шофера Арсаев Iимрана.

Из цо дувцлеце гучайоал 04—40 ЧИД сери йола С. Дулатов шофер йола «Сельхозтехника» кхьахка а машин.

Цхьан шеина хийра я цун бортеш. Уж хийра моттигаш дIакъовлара кхы гали мара хIама яц кузова чу. ЦIи йоае цхьаккха а кхоачам бац. Цу тайпара «кийчъяь» яр кхыйола машинаш а.

Уж кхоачамбоацараш дIададара оарцагIбоала беза «Сельхозтехника» кулгалхой.

А. ДАДАШЕВ, Урус-Мартана района «Ленинская правда» газета редактор.

Б. МОЛЛАЕВ, «Красноармейский» совхоза механизатор.

С. ДЖАМБУЛАТОВ, «Серлало» газета белхало.

Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьл

(Йистедоалар. Доладур 1-ча агlо тlа).

ба политически, экономически, оборонин ира юхасоцалургбоаеш деххьуш йола дуьнен социалистически содружество. Цунна бела тешам ба болхлой классан къаман-мукъадахара боламон социализма дуьнен системица айхха къаьна леладу гlулакхаш.

Дуьнен халкъашта юкъерча гlулакхашка хаддаза ленински накъ дlа а кхухьуш КПСС ЦК-анеи Советски правительствонеи шоай эгара къалхарча аргlанара декхар гу социалистически мехкашца цхьана лелаву гlулакхаш масогга дегlадоаладарца, цар доттагlали вежарашха йола цхьоагlон чlоагlъярна. Духьал социалистически содружество ба империализмана духьал латта керттера низ, машарен социальни прогрессан чlоагlало.

Обществон революционни ергаккхара новкъа аламий толашагlйола кхоане хьахилийтара тlехьа латт тахан деррагача мехкий миллионаш, миллионаш бола къовсамхой. Цар авангарде а болхлой класс, дуьнен коммунистически болам.

Вай кхеташ а реально а мах бу хlинзарча ситуаце. Дуьней халкъашта юкъера кхохкам лаьгlбош толамаш даьха дале а, машара, национальнии социальнии мукъадоалара новстагlашта духьал йиш а даьа къовсам лоаттаба бераргба. Марксисташа - ленинцашна мадарра кхетаду империализма халкъа духьалара, чулоацам болаш хилари из тlаккача гlерта агрессивни гlулакхаш.

Хlанз а дуьне Вьетнама турпала халкъо, Лаосеи Камбоджан халкъашта кортамукъеи шоай лоlамеи хилара тlехь тlом лоаттабеш йолча Къулбехьен Азера тlема тlера ала. Оаха хьаьда харцъю американски агресси. Оаха хьада верпахьа лерхl ДРВ портанта го беш, халкъбоахама объекташта, наькъашта, нах бахача пункташта кхы а чlоагlагlа бомбаш етташ укх тlеххьарча хана США оагlонгахьара деш дола гlулакхаш. Оаха даькъала дуьц Америка Вlашагlкхийттача Штаташа тlом кхы а мильара баккхара духьал лоаттабеча къовсаме вьетнамски доттагlашта доаха толамаш. Къулбехьен Вьетнамера США-и цар союзникийи деррига эскараш аралахара, арахьара цьаькка а тайпара юкъе ца экхаш доши нийсхо йолаш политически къоастадара тlехьа латт тхо. Конструктивни переговораш яран доши политически къоастадари йола ларда лерхl оаха Вьетнама Демократически Республикас, Къулбехьен Вьетнама Временни революционни правительства, Камбоджа Къаман цаl йолча фронто, Лаоса Патриотически фронто оттаьча предложенеех. Цу [illegible] Советски Со[illegible] хувца ца [illegible] вьетнамски халкъ хьа[illegible] а цуна массе а оагlора[illegible] а хургда тхо [illegible] нийсхо гlулакх котдаллалца.

Чоалхане а кхераме а денаш латт Гаргарча Малхбоалера гlал. Пхи шу соцагlа да а lарбий дахьташ дlалийнна [illegible] агрессораша наькха мелкаш хьалуцаш йола политика дlа ца хецаш латта. Цигара кхохкам дlа ца баьккхача бацгбац, из ле йиш я, де а леза агрессора эскар аралаккхарах lарбий пачхахьалкхенаша мийсдоцца дlадехарий, 1967 шера 22 ноябре Кхерамзален Совето оттаь резолюцих кхочайтарна лерда тlа.

Индокитаеи Гаргарча Малхбоалеи деш машаре къоастадалар деррига дуьнен тlара кхохкам мелбара проблемашка хаддаза духьадаьнна дlаназарча хадара эгара керттера декхар да.

Советски Союзо / социализма вежарашка долча мехкашца цхьаьца хьаллоац колониальни неоколониальни низ-lотакъаша моллагlча а формана духьал, шоай йхел йоаш къовсаме йиш болча езача бокъонка тlакъа еррига континентий халкъаша лоаттабу къовсам.

[illegible] социалистически система хьаьстанта, [illegible] революционни [illegible] шоай вlаши [illegible] деш пайдаш хилийта. Конструктивни шоай [illegible] лерхl халкъашта дагадоаккхарашка хьакима дуьне тlема кхерама духьал къовсам лоаттабеш, тайп-тайпара социальни строй йола пачхахьалкхенаш машаре кхалга гlана тlехьа гlа боккхаш чlоагlдар, къовсаме латта лешаш переговораш яра цьаькъаьа къоастадела халар. Адамий кхоане ди бокъонца маьрша ди хилийтара дозла хlама ду оаха.

Дуьней халкъашта юкъера кхерамзле чlоагlъяра тlехь лоаттабеча къовсаме укх тlеххьарча шерашка дикка толамаш даьха. Тха хьа а хиина, толамца дегlадоагlа Францеци Европа цхьайолча пачхахьалкхенашцеи вlаши хьаьна леладу гlулакхаш. Европе машар чlоагlбара херда торонаш хьеллалу Советски Союзеи Польшеи ФРГ-ацара договораш чlоагlдаьтул тlехьагlа. Доазонаш лохаде йиш йолаш хилара принцип чlоагlъяр, низ юхьебоалабелга тlа ца эцар е из йаьца кхерам тlа ца туйсар — из деррига а дика хул дуьнен юкъерча политически хьал.

Дуьнен тlара [illegible] — [illegible] деррига мехкий а [illegible] пачхахьалкхенаш [illegible]. Тхона ховаш, цу переговорий [illegible] результаташ хьашт дуьне [illegible] гlулакх [illegible] хила. Белгалдаккха машарен [illegible] мехкий халкъий хьаштаца мехкара я уж. Хlанз гlулакх из аьнна, лоархlаме соглашенеш практически кхоачашъярах латт.

Пачхахьалкхенаш машаре яха принципий чlоагlъеш баха дийдалийтац цу лоархlамерча гlулакха тlехь йолча толаш, идеологически къовсам мелбара торонаш дуй це хилар. Цул совтlа кийча хила веза из къовсам лакхлургхилара, социальни ши система вlашта духьала оттара тlа-тlа къоагlа йола форма хургхилара. Из вlашдухьалара къовсам [illegible] цкъ тхона хов, хlана аьлча истере бакъдар, общественни дегlадалара объективни факташ тха оагlонгахьа да.

Са белгалдаккха безам бар, новкъостий, XXIV-ча съезда къоастабаь тха парте арахьарча политика ниа 1969 шера Москве хиннача коммунистически болхлой партей дуьнен халкъашта юкъерча Совещание оттадаьча [illegible] мехкара хилар.

Укх тlеххьарча хана дукха дуьне дуьнен гlулакхашта юкъе цар а [illegible] пачхахьалкхенаш [illegible]. Тхо духьал да [illegible] Советски Союзо [illegible] боккхаш низ [illegible] бакъда эгара халкха вежарара [illegible] социалистически политика дlахьхухьа [illegible] социалистически пачхахьалкхенаш а. «Монгрейча» а [illegible] пачхахьалкхенаший политика а белгаш, мотте йола политика дlахухьа дуьне халкъашта юкъерча дуьне социализма низаш, кортамукъеи шоай лоlамеи хилара, маьрший [illegible] деррига халкъий йола цхьатарра бокъонаш чlоагlъяра тlехь лоаттабеча къовсаме айхха цхьана гlулакхаш лелаеча кхыча вежарашка долча социалистически мехкаша а.

Веза новкъост Фидель!

Цlаьхха а белгалдаккха безам ба са шуй визита, йолаенначе переговорий оахоша боккха лоархlам бош хилар. Тхо мел чура тlаддаха да деррига дешай хьакъехьа бокъонна дагадоален дlайда а советско-кубински отношенеш массе оагlорахьа дегlайоалаяра вlаькъаш цхьана белгалдаха йиш йолаш хилари. Тхо тlем тхо шуца вlашагlкхетаро юкъерча революционни балха тlехь вай партеца халкъаша кхы а айхха кхоандерашларах.

Мукъаба соцаl, хьона Ленина орден яларна дувзадеш дег чура хьо даькъала вувш. Из соцагlат даларе да парте, советски халкъо, [illegible] вежарашка йолча Куба [illegible] тха мехка тешаме доттагlа, дуьне халкъашта юкъера коммунистически болама [illegible] йола [illegible] хиларах тарра хьона карагlдайна декал доле гlулакхаш.

Тхона дика хет хьо [illegible] вежарашка долча [illegible] хьо коммунистически къахьегамхоша чlоагlагlа [illegible] lашха тlайна. Со теш яхта чlоагlа безамеи дог раьза долаши хье советски лаьтта тlайица хилар хьона хlанзе а доленна хиларах.

— Новкъоста Фидель Кастро моаршала, беррига кубански доттагlий моаршален толамкийя духьа!

— Коммунистически партей революционни правительства хьалхлеина социализм хьалхьеш доаллада турпала кубански халкъа духьа!

— Социалистически интернационализма сийлахь - йоккхача принципий лерда тlе чlоагlбуле Советски Союзаи Куба Республикашеи юкъера доттагlали масса а агlорахьара [illegible] леладу гlулакхаш!

Цул тlехьагlа [illegible] Куба Коммунистически парте Хьалхарча секретара, Куба Республика Революционни правительства Премьер-Министра Фидель Кастро Руса.

Новкъоста Фидель Кастро Руса къамаьл

(Йистедоалар. Доладур 1-ча агlо тlа).

Цу моттигашка хиннача тlемашка байнача советски салтий кешнашка а уди, сийленца уж дагалийцаб тха делегаце социалистически Берлине, Праге, Братиславе. Шуй турпалерча халкъа хьоигий цlий lо ца долаш город а юрт а яц Румыне, Венгре, Польше, Чехословаке, ГДР-е. Фашизмо тlаоттабаь хиннача боккхача, унзарча кхерамах дуне мукъадаккхара тlехьа лоаттабаьча къовсаме по лаьца дакъа селлара доккха дар. Юха а хlанз-и нонагlарча мехкашка, тlемо йохаьча моттигашка, тlемаш лаьттача аренашка хьалъе езаш хилар социализм. Юха а хlанзи США керте а йолаш, империалисташ го а экономически блокада а оттайна СССР-ен кхыча социалистически мехкаштен. Агресси дега а кхоабаш вlаштагlденнар тlема пакташ НАТО, СЕАТО, СЕНТО, кхывраш. Вlаьн тlема базаш хьайир СССР-ен кхыча социалистически мехкаштен гонахьа. Империалисташа монополизаци йир атомни герза. Цар кара дар дуьнем деррига довзув, цар тlахьожам лоаттабеш дар дуьнен lалама ресурсех дукхагlа дола дакъа, тlемо лоаллийна сенлат доцаш йола промышленность. Социалистически лагеран революционни боламан юхе нитта цар аьттув болаш дар тlемаш тlехьача юкъагlа эта гlулакхаш.

Империалистически колониальни эгара къизагlча низ-lоткъамна хlаа лаьтта етташ мехкаш укх тlеххьарча 27 шера шоай лоlамера пачхахьалкхенаш а хиина дlаоттаро хьахьоне Октябрьски революце юкъ дlайолаь долча дуьнен махкашта нийсъ дlакъовла йиш йолийта.

Тахарара дуьнен политически карташ вlалла а тара дац lалвачиаке йоккхий колониальни империаш а тlайолаш 30 шу хьалха [illegible].

Латински Америка хьалдоаь мехкаш а санна, американски империализма экономически а политически а бизза тlахьожам а болаш баьнача тха мехко хlара кхоссаб низ-lоткъам, шоай революцин яьй, хьалхе американски континента тlа эгара хьалхара социалистически пачхахьалкхе, Атлантически океана дехьа оагlорахьа эгара хьалха хьалхайнъ толам болаш йола марксизма-ленинизма байракх.

Маркса, Энгельса, Ленина принципаши идеяши оаха деррагlа вахара чакхйоаккхаш хилар тхо толамга кхоачадаьд, новкъостал даьд из толам дlачlоагlде. Кубана империалистически а идеологически а чуболла гlерташ мел хьувзадаьраш пархе доладаьд марксизмо-ленинизмо тха халкъа беннак революционни сакхетам чlоагlа хилар.

Хlанз а тlадь вlавлаьне йола Кубина оттаьъ низкъала экономически блокада, тха гlулакх гlолдаккха гlерташ дьувдийду масса тайпара зуламаш, оттабаьча духьал чутlоартамаш, тlема агрессе кхерамаш — цу деррига а чакхбаьнаб тха новк. Цхьабокъда, тхо цхьа хиндаьц ну кийрваме. Советски Союз а хlаьта нитта кхыча социалистически мехкаша а шоай торонашка хьежжа, тхона гера лоттадаьд, шоай лерхlар чакхдаккха — новкъостий Куба халкъ шоашта дутlаккха дараде — империалисташна торо ца хилийтара шоай хала технически а [illegible] новкъостал даьд.

Тахан революционни идеяй сийле лехкалуш латт, уж ержаш йоатlа. Латински Америка халкъашта юкъе жерма ца lеш, американски обществана шийна чуть а.

Тlемал тlехьагlара хала хьелаш хиина дало а, укх тlеххьарча 25 шера къаьстта доккхий толамаш даьхад социалистически мехкий экономико. Советски lилман техникан ца хезача тайпара чlоагlа камаьхал алар баьхак долаш социализмана аьттув болча оагlорахьа хувцаденнад дуьне тlа вlашдухьал латта низаш.

СССР низ дегlабаро чlоагlа дуьзале оттаьй империализмо авантюристически, тlема агрессивни политика лелаяра новкъа. Из ер машар бахьанце лоаттабеча къовсаме хоадам бий йола фактор, укх тlеххьарча шерашка карагlдаьннача дикача доккхийча хlамашта, Европе хlанзара доазонаш къобалдара, низ тlахьоагlа лелара, кlаьдбера а. Хlаьта нитта кхерамаш дешай хьакъехье европейски совещание чакхьаккхара тlехьараделлаь лелалеча гlулакхашта а новкъостал даь йола фактор ер ба.

Лоархlамерча гlулакхашта тlехьежа ца хьача кхелабар империализм. Машар ца болхийтерарг термандерии тlема хьахъехьа тlалатта lалаьчата боккха кхерам юхатохаран Советски Союзо леладу гlулакхаш хьаллоац тха парте.

Тхо дийза раьза да, новкъост Брежнев, вlаши гlулакхий лелаеш мехкара дахара принцип чlоагlъяри ку новкъа кхилари дание а идеологически къовсам мелбалийтар а дац. Хlаьта из къовсам шин социальни системица шоайла еча духьалешаша тlа-тlа хулуш дlа а гlоргба, яхаш, долча хьа денашта. Из политически къовсам леттача хана, шой дуьнен халкъашта юкъерча мацдерна роль кхоачаш а ец, империализмо шой полнцеш кхерара мухьалийтаргья кхы цхьаккха а де дlалма доацаш ше йисача моттигаша, из хlама тоха гlертаргья шийга тохалургйолча моттигашка.

Хьай къамаьлаца lа белгал ма даьккхара, хlанз а ала безаме йоагlаш я Индокитаерча тlема цlи. Оаха lалаьнато чlоагlа раьзи хиина къоебаьлар Вьетнама халкъахьара оаш из заявлени, къоебалду цар нийсхон гlулакх кот а даьнна дlаоттадалца йолча хана Советски Союзо мел хинна новкъостал а лоаттадергдан хьал а Ленинарга Вьетнама турпала халкъ, яхаш, дола хьа дешаш. Тхона хов, парте а, правительства а, Советски Союза халкъо а мел дукха ха а терко а дlатела вай вьетнамски вежарий къовсама. Тхона довза да шой арахьарча политика дешай хьакъехьара Советски Союза заявлени мел боккха лоархlам болаш я, тхона хов из доши чlоагlа дийта.

Гаргарча Малхбоале дешхатии а кхераме а латта хьал дага а доаллаш, цун йоахо ер шо хилар тхо а шуца юкъе долаш да, оаха дlаьза хьаллоац агрессорий бlу ара а баьккха, дlалийна лаьттам мукъадалийтара хьакъехьара lарбий халкъаша дlадаха нийсхо йола гlулакхаш.

Укх шера 1-ча мае оаха тхой къахьегамхоша хьинар хьы цlаьхха а указа кертагlдаьккха лаь тхона: Советски Союза принципиальни политикех хьаьа тийша ду тха халкъ. Шуй турпала истори, дуьнен революционни болам беш хьаллувцаш хилар, адамий дуьне оаш из лоингаш — из а шу тешала лаьд. Кхы а дукхача хана лелабе безаргба чоалхане а хала а къовсам, цьыебакъда, толам халкъа оагlонгахьа, революцен оагlонгахьа, принципий оагlонгахьа хургба.

Дезе новкъостий! Дагара бертаха але лоа тхона юха а Советски Союза дикка тхоашта торе яларах, советски кулгалхошта а советски халкъо а чlоагlа бозайие тхоеш тlаьцарах, тахан соца Ленина орден а луш, лаьккхара сий сийдарах.

Тхона дегера чlоагlа тоъи хувлаш да тахан вайна юкъе долча доттагlалах, тахан вайна юкъе лаьттача вежарашка долча гlулакхех революционни [illegible] революционни халкъашца [illegible] хила доагlача тайпара, [illegible] лоархlеш хилара, цlенача дагара хиларе лорда тlара да уж гlулакх. Оаха кхы дlахо йодача хана а хlорда ца деш вьахьесгарда доттагlал бахьанне, из чlоагlдергдукха.

Тхона лоа, новкъост Брежнев, хьа моаршала, беррига Советски кулгалхой а укхаза мел барий а моаршала, турпала советски халкъа, Советски Союза Коммунистически партена, Кубаеи СССР-еи юкъе даиман доттагlал хилара тlехьа кад техьабе!

Новкъосташа Л. И. Брежневи Фидель Кастро Русеи даьча къамаьлашка боккхача теркамца ладийгlар дукхаьа чlоагlа а дlахьадь а тlоараш а дийттар.

Вошал доаки, цlенача дагара болаш чакхъаьлар ча.

(ТАСС).

ЭКОНОМИКА ДЕГIАЙОАЛАЯРА КЕРТТЕРДАР

(Йистедоалар. Доладур 1-ча агlо тlа).

да наькъаш хьадарга 40 миллион сом дlадахийта дале, укх пятилеткан хьалхарча шера 650 миллион сом дlадахийтар, е 16-аза дукхагlа. Дlадаьача юкъитта шера асфальт йилла а жагlа билла а наькъаш тоаза соагlа дукхагlа хиннад. Хlаьта тоадеьраш а дlадеьхlача 3,6-аза дукхагlа хиннад. Хьалдеьа 275 эзар погонни метр йуле дукхача хана леттаргдола тlаьц. Мадарра аьлча, кердо хьекий наькъаш дехкачец царна эксплуатаци е организацей производственни база. Бархlалагlча пятилетке асфальт йиллан жагlа биллан наькъаш 53 эзар километр дукхагlа хилар. Юрташка даьа колхозий совхозий аракьара буьллаш деладе йиш хулийтам дола 27 эзар километр наькъаш.

Республика автомобильни наькъаш дола скхо дехилта, белгалдаьккхар докладчика, хlара шера тlа-тlа дукхагlа гучадовлаш латт. Лолаа долча наькъаш хlанз кхоачашдан мухьаш дlа юха кхахьара халкъа боахамен бахача наькъаш хьаштаи. Дика наькъаш къаьстта дукхагlа эшаш да йlаьккъий lалама гонзаш сихъа кепларзенна экономически потенциал сихха дегlайоагlаче республика массбоален районашка.

Теркалье еза вай мехка автомобилаш дукхагlа арадецара оттаьъ планои а. Ийсалагlча пятилетке 3,8—3,6-аза дукхагlа хьаьаргья легковой машинаш, грузовой кхаш — 1,5-аза. Пятилетка чакхйоаллаш промышленноста шера арахецаргья шин миллионан соагlа машин. Хьаергья база мухь дlакхухьаш йола, сихагlа делаш йола, вай хано дlадехарашка хьежжа йола керда автомашинаш, хlаьта царна наькъаш шиарга.

Хlанзара производство дикка дегlайоалдара, цун эффективность масогга лакхъяра парте оттадаьча декхараша, мехка автомобилизаци яра лаккхача темпаша тlа-тlа дукхагlа дlадех наькъаш сихагlа хьалар, уж юртбоахамен кердача промышленни районашка къаьстта дукхагlа а деш.

КПСС XXIV съезде доклад ешош, Л. И. Брежнева белгалдаьккхаб мехка экономика дегlайоаладара тайп-тайпара проблемаш комплексни хьисапе къестаниза езаш, аьнна. Цо аьлар: «Экономически дегlдахара хlанзарча хана лаккху производства процессана гlулакх ле дезача халкъа боахама довкъой, транспорта, бувзамех материально-технически снабжене, кхычар а лоархlам. 16 миллион гаргга сагl чувоагlача цу доаккхий балхех дукхагlча наькъе тийша а халкъа боахама эффективность. Цу сфере дикка хувцамаш хиннцдале а из лерагlа эргахьакха тоне езаш я: тlа-тlа бе беза болх дукхагlа хиларга а производство кхоалханегlа хиларга а хьежжа дегlайоале еза из».

Пятилеткагlа Российски Федерацен хьал тlехо В. А. Демченкос, асфальт йиллан жагlа биллан 40 эзар гаргга километр никъ хьабе а тоаба а лерхl. Автомобильни наькъаш, тlаьна, керттера фондаш хьаара пятилетке хьалхарча шера план толаме кхоачашъеь. Тlеххоачашъеь подрядни балхий юкъарча объема къахьегама овсарле лакхъяра наькъашта тlаьштен капитальни юкъерен ремонт яра задаьеш, хьалаьд 7802 километр асфальт йиллан жагlа биллан автомобильни наькъаш. Цунна цхьана, 1971 шера цхьайолча автономни республикашен областашен кхоачашъьйоц наькъаш дохкара планаш.

Наькъаш дукхагlа хьадаре чlоагlа лоархlаме да цу гlулакхе колхозаш, предприятеш [illegible] жадеча вlаьх [illegible] дукхагlа пайда хилар.

[illegible]

Декхар совах латт аьлча, из латт еррагача автономни республикашка, краяшка, областашка наькъаш цу мелколхоашки организацеш вlашагlйохкарах.

Юкъерча гlулакха яра наькъаш хьадара масогга дукхагlа пайда ша бола министерстваш организацеши дакъа а ухаш ухьеназача ахчах. Моттигера Советаш, белгалдаьккха доклада тlа, декхарийла а предприятей организацей боахама кулгалхопкара дукхагlа хьалеха а РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа еррига средствашца гlулакх гlа дlайоклйтига lадаше а. Дукхача объекташта хlа-юха ехьа йиш яц средствош. КПСС ЦК дукхазла а хьалхадеьлад эгара лоархlамеча а сихагlа хьалдаьеда езача а объектацу средстваш хьежжае еза яхаш. Парте из указани йизза йоагlаш я автомобильни наькъаш деранта а.

Наькъаш хьадара йоккха программа кхоачашъе езаш хиларо дlадах гlишлош ю материалош хьаре база сихагlа дегlдахар. Масогга дукхагlа арахеца еза моттигера гlишлошъю материалаш, уж шерагlа юкъехадаьа еза гlишлошъеча.

Докладчика доаххаш дийцар наькъаш хьадара производственно-технически база дегlайоалаяра, наькъаш тlаьша хьалдара материалаш дукхагlа арахецара, гlишлошъеча организацей къахьегама овсарле лакхъяра проблемах. Дукхача наькъаш деча организацешка машинашен механизмашен цхьан сменагlа мара практически болх ца бега цlенхаштара гlалат да, аьнна белгалдаьккхар цо. Гlишлошъю балхаш сихденача хана дукха техника йохар бахьан долаш а болх цо вlаштlехьбаккхар бахьан долаш а сеца латташ хул.

Наькъаш деча машинаша шин сменал кlезигагlа боллаш болх бергболча тайпара вlаштlехьдаккха деза гlулакх. Нийсо да машинаши механизмаши комплексно-механизированни бригадашка, оттадаьча радаша, производственни участкашта гуллоча низашца деча организацей доагlа. Цу тайпарча подразделенеша, масала, къахьегам хоаморано, принципальни мах а телаш цхьан наридагlа болх бу Московски область. Хlаьта цар къахьегама овсарле лакха а я. Уж прогрессивни формаш шерра дlайоаржъе еза.

Механизаци яра боарам лакхбара гlишлош дукхагlа хьалхьеран йоккха резерва а наькъаш деча халкъа боахамера машинаш, механизмаш, автотранспорт пайдаэцаре дикача бокъонех бизза пайда ца [illegible]. Белгалдаккха доагlа, дукхача автономни республикашкеи краешка, областашка цу бокъонаш йоаккха торонаш бизза пайда ца эцаш. Республика наькъаш дарей орато, [illegible] гlишлошъеча организаци деча, коммунальни министерстваш хlаьташ кхачаш цу харжи я. Цо аравалар овсарле лоаттадела [illegible] эксплуатаце хала дукхагlа тоаме йоалаш а я.

Хlара областе, крае, автономни республике йоккхий тороной а царех бизза пайда эцаза берригаш дlахо йолча хана наькъаш дукхагlа а дахагlа а хьалдара. Е сесса хьаелалехьа еррига автономни республикашка, краяшка, областашка, лерий укх пятилетка наькъаш дукхагlа хьадара йоца керда резерваш. Из дар бахьан долаш пхе шера планагlа РСФСР-е асфальт йиллан жагlа биллан 40 эзар километр никъ хьабе безаш хиннача, кхы тlа а 20 эзар гаргга километр наькъаш дахка а тоаде а торо хургья. Цу тайпара ийсалагlча пятилетке республике асфальт йиллан жагlа биллан наькъаш 60 эзар гаргга километр дукхагlа хургья.

Магистральни трассашка кхоачаргья городаш Волгоград, Оренбург, Уфа, Челябинск, Свердловск, Тюмень, Курган, Саранск. Автономни республикай столицашна, краевой, областной центрашца бувзам болаш хургья 80 процент районий центраш, хlаьта 55 процент колхозаши совхозаши — районий центрашца бувзам болаш хургья.

Ийсалагlча пятилетка задаьнеш кхоачашъеш тlеххоачашъеш яро торо хулийтаргья мехка еррегача районашка дикка автомобильни наькъаш хьаде аьнна парте хьалхашка оттадаь декхар кхоачашдара лоархlаме гlа баккха.

Хаддаза йоакхо е езаш да грунтови наькъаш а. Уж боккха лоархlам болаш да халкъа боахама мухьаш дlа-юха кхахьара, къаьстта — алат дlадувзен чувзачен хана. Уж дикача хьал тlа лоаттадара йоккхий материальни ахчани ресурсаш эшаш. Наькъий службашен моттигерча Советашен дайк йоахо е еза цу наькъашта лертlа довл хара. Хошш мехкагlара, республика дукхача районашка шера ялх бетта лоа увл. Цудухьа къаьстта теркам тlабаххйта беза lан замалахь наькъашка хьажара. Шерра моллагlча хана а моллагlча хоттама хьалашка а наькъаш машинаш лела йиш йолаш хилийтара мел эшар де деза.

Вай [illegible] автомобильни [illegible] пассажирий, водителей, культурно-бытовой хьашташ кхоачашдара, хlаьта нитта транспорта техническе гlулакх дара мел эша дара [illegible] сооруженеш йолаш хила беза.

Лоархlамегlчарех да автомобильни наькъашка лелара кхераме лораре доца. Цунца дувзаденна докладчика дагалоаккхийтар совзалха декабрь бетта РСФСР Министрий Совето городашка, нах бахача пункташка, автомобильни наькъаш [illegible] лелара кхерамзалла лорадара [illegible] тlайдаьша.

Автомобильни [illegible] белгалдаьккхар овсарле, — [illegible] ханз. Наькъаш [illegible] тlа леладар, автосервиса [illegible] кхерамзале [illegible] пачхахьалкхен лоархlам [illegible] гlулакх кхоачашдаьш [illegible] практически декхар.

Докладчика дийцар [illegible] боахама технически прогресс [illegible] болча проектни lилма-толланни институтий лоархlамех. Цар коллективаша творчески къахьегамаш дукхагlча даьхье тийша да хьаьтегаша овсарле дlахо лелхадар, наькъаш дегга дlадохар [illegible] уж дикагlа хьадар.

Республика наькъий боахам боккха а чолхане а ба. Цул совгlа белх беш ю 250 эзар сагl. Цар камаьхал а йолаш хьадер хlара шера дукхагlа наькъаш хьаде а эксплуатаци ера тоаде а гlерташ, хlаьта цунца цхьана халкъа боахама эшараш советски нахьа дьаштамех тlа-тlа дикагlа кхоачашде а гlерташ. Наькъаш деча организацей инициатива, цар творчески къахьегам дукхагlча даьхье тийша да хьалхашка латта декхараш толаме кхоачашдар. Российски Федерацеи хlара дешта шерагlа яржаш латт областашта, краяшта, автономни республикашта, хlаьта нитта районашта юкъе социалистически эхь. Из тlаерзаь а автомобильни наькъаш хьадарах тоадарех, царна дикагlа доаллдара.

Наькъашдечун къахьегама чlоагlа сий де деза, аьлар В. А. Демченкос. Цо бlарчача шера, цхьайолча хана халача хоттамашка хьалашка, цlенне лезалая гаьна волаш, — етта болаш а цхьаьенаьна, наха чlоагlа эшаш бола а болх бу. Цу гlулакхо областий, крайи, автономни республикай кулгалду советски боахамен органаш дехкарийла ю наькъий боахама кадрий дукхагlа йоахо а, цар вахара а культурно-бытовой а хьелаш тоадергда дукхагlа хьежжа.

Ший къамаьл чакхдоаллаш докладчика аьлар:

Мукъаба сона КПСС Центральни Комитета Российски Федерацен къахьегамхой цlерагlа КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачаш а еш, пхе шера плана заданеш толаме кхоачашъеран Советски Социалистически Республикай Союз хьаьь 50 шу дизаран даха мадогlара наькъадеккхара шоашкара доагlар деррахилара тешам бала.

Цул тlехьагlа сецца доклад никъ йолайр. Эгара даьлха къамаьл дир КПСС Куйбышевски обкома секретара, депутата В. Ф. Воронина. Куйбышевски областе аьлар цо, керттерча даькъе кхоачашдаьд дикача наькъаша городаши юрташи райцентраши областной центраца вовзийта. Кlезига даьлаи колхозаши совхозий центральни усадьбашка долчеи асфальт йиллан жагlа биллан наькъаш. Областе специализированни наькъаш ду организацеш вlашагlйохкаш латт.

Ростовски областа Сальски района «Гигант» цlеча алат хиларча совхоза директора, депутата Д. Д. Ангальева белгалдаьккхар, областа колхозаши совхозаши боахама декхараш кхоачашдеза хинна ца lеш коллективашта лоархlаме йола социальни проблемаш къестаела а наьлтий дикалая а пола тийша дола.

Российски Федерацен наькъаш делга а царна эксплуатаци елга а тоадарех дола деш алаза отраслевой проблема хинна lац, аьлар КПСС Московски обкома секретара В. Ф. Исаева. Автомобильни транспорта керттlа [illegible] пайда [illegible] эффективность лакхъяр. Хlанз областа наькъашка гlолла денн бийсанна автомобильни транспорта дlа-юха яхь кхо миллион тонн гаргга халкъа боахама мухь 2,5 миллион соагlа пассажира. Наькъаш дарга хlара шера областе дlадохийт 80 миллион сом гаргга. Хlара шера хьабу 300 километр гаргга керда никъ. Хlаьча а, аьлар В. Ф. Исаева, халкъа боахам дегlабара темпаш тlехьелхус моттигера автомобильни наькъаш хьаделга.

Пхе шера планагlа вай мехка дукха а дукхагlа хьаергья автомашинаш хlаьта царна керда наькъаш де а долаш дараш тоаде а эзаргда, аьлар РСФСР Лакхехьарча Совета транспортен бувзамех комиссе председатела, депутата К. И. Галкинов. Цудухьа вухулла дикагlа, эффективнагlа пайда эца беза наькъаш дукхагlа хьадара мел йолча торонах. Цу дакъе керттерчарех да ремонт ю мастерскеш, базаш, полигонаш чlоагlъяр а уж дукхагlа хьаьр а.

Цул тlехьагlа къамаьл даьча Краснодарски краевой Совета исполкома председатела заместителa депутата И. А. Огурцова дийцар автомобильни наькъаш хьаделга тоадараш долаш долчарна дикагlа гlулакх дараи даьцох. 30 районашкарча наькъий эксплуатационни участках 35 районе ремонтни гlишлош ю организацеш яй. Цо тара хилийтар лаьккхlача механизированни отрядий новкъосталца наькъашта ремонт елгеи царна гlулакх делгеи тоаде, лакхйир техника пайда эцара коэффициент. Моттlехьаьжаккхай крайе транспортни бувзамаш тоадаре схема.

Къахьегамхой депутатий Ленинградски городской Совета исполкома председатела хьалхарча заместитела депутата Г. В. Козлова ахар транспортни проблема Ленинграде области экономически социальни дегlайоалаяра йоккхача комплексни плане программех дlадаккхо йиш йолаш декъа да, аьнна. Цу белха юкъевозий города планово - экономически органаш, дукха lилма-толлама институташи специализированни организацеши.

1971—1975 шера Ленинграде хьабе беза 4,2 миллион квадратни метр никъ. Тlехьа тlайоагlача хана наькъаш юхадохалецье ца дар дуьхьа 1980 шерага кхачачалца наькъаш хьалдерен церна реконструкци яра комплексни план оттаьй. Ленинграде кийча йолаьй наькъий керда конструкцеш.

Наькъаш дерца юзасенначе лоархlаме проблемах дийцар КПСС Чувашски обкома шоллагlча секретара П. А. Чиченина, Красноярски краевой Совета исполкома председатела хьалхарча заместитела В. М. Бедьманова, Воронежски области Семилукски района «Дружба» колхоза председатела Е. Е. Ускова, Белгородски областной Совета исполкома председатела А. В. Романова, Иркутски области «Востсибхимлеса» треста Октябрьски леспромхоза шофера Г. С. Головнева. Калужски областной Совета исполкома председатела А. И. Демидова, Московски АССР Министрий Совета председатела Н. О. Максимова. РСФСР автомобильни наькъаш дечеи царна эксплуатаци ечеи министра А. А. Николаева, КПСС Новгородски обкома хьалхарча секретара Н. А. Антонова.

(ТАСС).

КЪАХЬЕГАМА СОВГIАТ

Пятилетка цlаьхагlча шера декхий социалистически декхараш тlаийцад шоай. Сапронов верте латтача Грознени автотранспортни предприяте коллективо. Уж толамца кхоачаш а деш СССР-ан Нохч-Гlалгlай АССР автономни 50 шу дузача денна сийленна наькъахкара шерра социалистически нахь йоаржаьй предприяте автоколонней, бригадий коллективаша. Ялх баьнцараша керда къахьегама толамашка кхувл автотранспортни предприяте коллектив. Халкъе боахама «мухь» дlа-юха бахьара ах шера плана 108,2 процент кхоачашъяь цо 27-ча июне. Дьарзlачул соагlа дlа-хьа биаьй 33100 тонн халкъа боахама мухь.

Кераегlдаьннаьнах кхоачам а ца беш ший а шоай хьинар айдаь къахьийтача автотранспортни предприяте водителаша цу шандисача хала, дийнахь заданеш соагlа кхы тlа а эзараш тонн мухь дlа-хьа баькар.

Плана соагlа мухь дlа-хьа бахьарах, цунга дlабоза мел лохбарах, дизельни довгор кхоадарах пачхьалкхена пайда бара заданеш 110,4 процент кхоачашъяьй цар. Планагlа дьархlачул соагlа Доьхкина итташ эзараш сомаш пайда баьй.

Уж толамаш доахача къаьстта дика къахьегаргла белгальяйий а Ван Виктор Васильевич верте латтача цхьолагlча автоколонна коллектива. Цу предприятерча автоколоннашта юкъе эгара хьалха кхоачашъяьй цо халкъа боахама мухь дlа-юха бахьара ах бетта план.

Нохч-Гlалгlай транспортни управлени предприятешта юкъе укх юбилейни шера хьалхара моттиг дlа ца лецаш хьайоагlа Грозненски автокомбината коллектив. Ялх бетта план 104,8 процент кхоачашъяьй цу 26-ча июне. Шоллагlча ах шера чотах республикерча тайп-тайпарча организацей я, предприятешка цу денга кхачалехьа комбината водителаша дlаккхачийтаб 34 эзар тонн халкъа боахама мухь. Ер бутт боалехьа заданел соагlа а цар потребителашка дlакхоачийтаргба 16—20 тонн мухь.

Комбината автоколоннашта юкъе яьржача социалистически эхье хьалха латт Ибрагимов Саид - Ахьмада кулгалдеча кхоалагlча автоколонна коллектив. Хlанзалехьа тlабоагlача бетта хьалхарча декаде заданеш толаме кхоачашъяьй цо.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

ПАРТДОКУМЕНТАШ ХУВЦАРА ХЕТАЯЬ ПЛЕНУМ

Саьрдийлахье КПСС Гудермесски горкома пленум хилар. Цига «Партийни документаш хувцара хьалхахьа бола КПСС ЦК лаьцеи (1973 ш.) Пленума сецам кхоачашбара района партийни организацешта декхараш» яха доклад бир парте горкома хьалхарча секретара А. А. Чайкина.

Пренесех партийни документаш хувцара шоай партийни организацешка яьз кийчоах дийцар Г. Г. Гагуев — Гудермесски локомотивни депо машиниста, эксплуатаце цеха парторганизаце секретара, С. И. Исламова — «Степной» совхоза партком секретара, В. А. Дюжева — «Дружба» совхоза партбюро секретара, В. А. Варавкина — № 1 йоача юкъарча школа директора, кхычар.

Пленума балха дакъа доаццаш къамаьл даь а хилар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома бюро член, организационно-партийни балха отдела заведующи В. В. Варвошкин.

Дийцача даьцах КПСС горкома пленумо белгlаш бола сецам тlаийцар. Партдокументаш хувцара бола чакхбаккхара тlаеррзадьча практически мероприятий план чlоагlйир. Района къахьегамхоша СССР-и Нохч-Гlалгlай АССР-и хьаяь 50 шу хуза юбилейни зиннача толамашца белгалъяхара шоай тlаийца декхараш кхоачашдара кхобергбоацаш хилара тешам беза.

С. ШАБИЕВ.

БОККХА ПОЛИТИЧЕСКИ ЛОАРХІАМ БОЛА ГІУЛАКХ

Тха газето хаам кабарра, 27 июне КПСС Нохч-ГІалгІай обкома VI пленум хилар. Пленумо ла а дийгІар, йийца а йийцар «Партийни документаш хувцара хьаьжжина бола КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленуман соцам кхочашбара КПСС Нохч-ГІалгІай областной партийни организаце декхараш» яха КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина доклад.

— Вай парте, советски халкъо чаккхдоаха дерриге гІулакхаш, — аьлар докладчика, — КПСС XXIV съезда решенешкен идеяшкен хьежжа леладеш ду. Парте мугІараш дІахо чІоагІдара съезде чакхдаха лаьрхІача гІулакхашта юкъе лоархІаме моттиг дІалоаш «Партийни документаш хувцарах» болча КПСС ЦК майски (1972 ш.) Пленума соцамо.

Хургдола документаш хувцилга парте боккхача политически лоархІама гІулакх лерхІ ца, дукхьал цІена технически болх сайна чакхдаккха йиш болаш а дац.

Центральни Комитета Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара йоа. Л. И. Брежнева белгалдаьккхар из дош принципиальни политически хьесап долаш хилар, ший мугІараш чІоагІдара хьакъедла парте бечи балха эггара лоархІамеча оагІонна доагІаш хилар. Партдокументаш хувцаш хиларца бувзабенача организационно-политически балха партийни юкъара маІан латт эггара хьалха коммунистий хьинар, инициатива, дисциплина лаккхъерах, коммунизм хьалхьеча цар авангардни лоархІам лаккхберах. Ала йиш я хургдолча партийни документаш хувцарах ший тайпара доле вай гІулакхашка хьажар. КПСС XXIV-ча съезда решенеш хІара партийни организаце мишта кхочашъю цІенхаштта а тІагІертта а зовжилга хурган, аьнна. Цунах латт бе безача балха партторчерах цхьа [illegible].

Хургдола партдокументаш хувцара гІулакх дерриге тІадерзадаь хила деза парте чурча вахара хьинар айдара, организационно-политически кхетамеш балха тайп-тайпара средствеш, формаши методаши толяра. Керттера терхам тІабалийта беза парте членийн членалла кандидатийн декал айдаран дисциплина чІоагІъярах. Хоаш махиллара, КПСС XXIV съезде белгалдаьккхад, боккъонна политически къовсамхой болца, хьинар гойташ боала коммунисташ вай хІана а болга. Халахете а, дукхьел дІаала дезаш да, цу тайпара коммунисташ вай областной партийни организаце кІезига боашилга.

Коммунистий бехктокхам хаддалаш лаьхбеш хиларца цхьана вай царех хІаранеца цийса хила деза, партен партийни вахара ленински нормийн принципашца дьалхле а лелаеш. Парте горкомашка, райкомашка, юккъьйнарча парторганизацешка къаьст-къаьстача коммунистоша ертйола бесадаш боккхача лоархІаме гІулакх хила тарлу.

Боккха лоархІам болаш я партдокументаш хувцаро ю организационно-технически кийче а. Хьалхе а беш бола болх дикагІа кийча не бу дикагІа вІаштІехьдаьнна чаккдаргда партдокументаш хувцилга ше а.

Докладчика белгалдаьккхар, обкомо, горкомаша, райкомаша, республики юккъьйнарчи организацеша партдокументаш хувцара кийчо еча хана хІанз шоаш деина беш бола кхетама болх дІахо тоабелга, парторганизацей декал айделга, боахаши культурен хьалхьеча цар хьинар лаккхделга Іалашдергхолча тайпара вІаштІехьбеех.

Областной партийни организаце КПСС XXIV съезда решенеш кхочаш а еш ший низ тІаухийт парте болча членех бола ленински положенеш лоарзагІа на йоалийташ кхочашъера, парте гІулакх бахьан партийни организацей, хІара коммуниста бехктокхам лаккхбара, белгГала болх бу ший мугІараш идейно вІаший кхетадеинеш организационно чІоагІдеинеш хилийтара.

Парте хьанйбераш цІена хилийтара дукха ду Нажай-Юрта, Старопромысловски, Октябрьски, МагІалбика, Заводской районий партийни организацешка. Укхаза КПСС членалла хьанйбаьча кандидаташта юкъе болхлойн колхозхойн республике юкъера лаьрхІачул кІезиг-дукха сонгІа ба, хІаьта парте хьанйбаьрел жхьинех ши дакъа комсомоле еІолла хьанйцад.

Укх шера цхе бетта парте кандидаталла дІанйбаьрашта юкъе 75.2 процент болхлойн колхоздойн ба, соахка цу юкъа дІанйбаьрашка пийсбича 2 процент тІех хул уж. Къонача коммунисташа беча балха боарам лаккхбеннаб. Уж даим парторганизацей бІаргкІала ба, дешара, общественни балха юкъеоз. Цу гІулакхо йиш хилийтар тІехъаьнна стаж йола кандидаташ кІезигбе. 1 июнь хьатІаккхачаш тІехъаьнна стаж йола кандидаташ 10,9 процент хилар, дІальхачь шера цу хана хиллараш 23.4 процент болча метте.

Цунна цхьана къаьст-къаьстача партийни комитеташ (Наьсарен, Наурски, Советски, Шаьлан районий) КПСС мугІараш шердара бу болх мелбаьб, кхочамболаш терхам тІаахийтш парте хьанйбераш толашагІбараш хилийтара.

Докладчика терхам тІаоз хургдола партдокументаш хувцара кийчо еча хана парте членийн кандидатийн учет лелаечен партийни боахамен йоагІаш йола порядок бинзе аргйоацилга.

Хургдола партдокументаш хувцара аш йола ерригa кийчо лоархІаме организационно-политически мероприяти сийна дІенхаштта белгалъьчи план-графикагІа, «Партийни документаш хувцарах» болча КПСС ЦК майски Пленума соцамга хьежжа чакхъяккха еза вай. Лакхе бийца соцам кхочашбара практически мероприятеш оттаьй обкоме. Партийни документаш хувцара дош дукха лаьрхІад парте горкомий, райкомий пленумашка, юккъьйнарче партийни организацей коммунистий собранешка. Из шоаш деча хана КПСС горкомаш, райкомаш, юккъьйнара партийни организацеш шоай [illegible] долаш дола дерригa [illegible] хьагувадеха деза, партийни документаш хувцилга лаьцача политически организационни боараме чакхдаккхилга [illegible] мероприятеш оттае еш.

Партийни документаш хувцарч гІулакх вай ерригa партийни организацей декал айдара, боккъонна политически [illegible] кхочашдеча коммунистий хьинар лаккхдара, производстве а общественни вахаре а цар авангардни лоархІам чІоагІбара тІадерзадь хила деза.

Вай цІа аькха йиш я вокх кхьые болх бара боккха организаторски политически опыт йола дукхача партийни организацей, цар шоай производственни коллективаш йоагІача тайпара [illegible] кхочашдара. Из гучде белгалдоал ССР Союзе Нохч-ГІалгІай АССР автономни хьаьвь 50 шу дизара бакха мабоагІара пекъабахара шерра кьрхача акъе.

Цунца цхьана дукхача партийни организацеша хІанз а дайра сорцагІьъхац шоай коллективаш дьалхашна латта лакхараш кхочашдара.

Докладчика хоадамболлаш анализ ю республика халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошка латтача гІулакхий, долаш долча кхочамболнараш критика а.

ТІаийца декхараш толамца кхочашдара, дерригача халкъа цІейна йоагІача тайпара кийчо яра производства ерригача участкашка на деш дисор схьагІа дахьдаккха деза, тІагІертта чІоагІъеза къахьегама дисциплина, гІулакх донна, бетта, квартала планаш хІара бенлоча бригада, цехо, промысло, предприяте ихьаь йал па-футаш берригаля къоккхамех боашъонца кхочашъергйолаш оттаде деза.

ЛоархІаме да вакха къахьегам нийса вІаштІехьбоаккхилга, болх бара цара дика хьалаш Іалашделга, доккхий гІулакхаш дара уж сарцагІбоэдилга.

Къаьстта терхам тІабахийта беза общественни производства эффективность лаккхъяра, хадланза къахьегама опсарле лаккхъяра. Технически прогресс яра болх чІоагІбе беза.

Вай республика хьалхашка латта лаккхараш областной партийни организаце балха боарам лаккхбарга, дерригa вай коммунисташ производства а общественни вахаре а шоашкара хьинар, декал, инициатива дукхагІа гойташ хиларга хьежжа мара толамца кхочашде йиш хургьяц.

Цу гІулакха тІаберзабаь хила беза партийни документаш хувцара кийчо яра беш бола болх а. Ше партбилет хувцарга кхочаш хІара коммунист партеней Даьхенах хьалхашкара декхар кхочашдарах доккхал деш, ший къахьегамах сайна производственни коллективе латта гІулакхаш бахьан а мурал еш хулийтилга Іалашде деза.

Прениех эттара хьалха къамаьл ду КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова.

— КПСС ЦК майски Пленума решенешца, хургйолча СССР-и Нохч-ГІалгІайчен автономни хьаьвь 50 шу дузача юбилейша пятилетка задании хавал хьалха кхочашъяра къовсам лоаттабечи къахьегамхой хьинар дикка айдаьд. Цу къовсиме хьалха латт районаи коммунисташ. КПСС XXIV съезд хиийачул тІехьагІа юккъьйнарча партийни организацей лоархІам дІахо айбеш, парте членийн кандидатийн декал лаккхдеш болх бьаб парте райкомо. Парторганизацешка хІанз яьржай коммунистий отчеташна ладувгІара практика. ХІаьта уж хин-хана хьа еча организацешка дисциплина дикагІа я, КПСС Устав кІезигагІа телхаду.

Оратора дийцар партдокументаш хувцара кийче еш беча балхах.

— Партийни документаш хувцара ше кийчо еча хана КПСС Программа Уставаш дІадехараш кхочашдлара коммунистий бехктокхам айбе гІерт Гудермесски партийни организаци, — аьлар КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. А. Чайкина.

КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа парте горком цІенхаштта лелала [illegible] парте хьанйбара болхлой класса, колхозни крестьянства, интеллигенцеи викалех толашагІбараш хьахар [illegible] гІулакх. Парторганизацеша хІанз терхам тІабахийтаь мунца цхьана кІенхаштагІей къоастаду коммунистий персональни гІулакхаш.

Цу дерриге коммунистий дисциплина, шоай предприяте гІулакхашцара цар бехктокхам айбу. ХІаьта цо йиш хилийтар промышленнии юртбоахамеи производство дІако айяра декхараш толамца кхочашде, машинашъяа транспорта болх тоабе. Оратора хоам бир промышленни продукцина реализаци яра иха бетта план районни предприятеша 100 процент кхочашъярах.

Района кхашкара хІанз хийнда чувцаш да гурахь дийна хлат, общественни хьайбашта доакъар Іалашду. Кхочашъяьй дулх, шура, фуеш, тха декхара ах шера задеш.

«Партийни документаш хувцарах» болча КПСС ЦК майски Пленума соцам кхочашбара «Гехинский» совхоза [illegible] дийцар цу совхоза парткома секретара А. Д. Диднева.

Цехови парторганизацейн партгрупоргийн совещании чаккхъелкхай. Парте членаштен кандидаташтен юкъе КПСС ЦК соцам чІоагІга дІабоввкйта безаш хилара терхам тІаазьб. ХІара коммунист цу балха маІанн декхараш кхетадеш дилйта гІерт. Оттаеш я мероприятеш графики, царга хьежжа бергба партийни документаш хувцарна бувзабенна дерригa практически болх.

«Красный молот» завода парткома секретара Ю. В. Кузнецова шоай предприяте коммунисташа «Партийни документаш хувцарах» бола КПСС ЦК майски Пленума соцам чІоагІа дега лоІам хиина тІегийцаб, аьлар. Партийни комитет хургдолча партийни документаш хувцарех парте чура вахар айдара, берригa коммунисташ партийни организаце шерра дакъа лоаццаш хилийтара пайда эца гІерт. Партийни собранеш кийчъяран уж кахкъйихарак дукхагІа терхам тІаухийт, партийни гІулакхаш тІадехкара практика тоеш я. Собранешка хулараш 85—90 процентага дІахкхаьчаб, коммунисташа дукхагІа дакъа лоаи дешаш дувкача хане. 86 процент хилаьа бола парте членаш даим кхочашдара тІадехка партийни гІулакхаш дешаш, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешка, халкъе тІахьожама органашка хьежа болх беш, пропагандисташ, лектораш, политинформаторш, агитатораш болаш ба и. дІ. Коммунистий хьинар айдара аьттув хулийт КПСС мугІарашка хьанйбераш харжара бехктокхам айбаро а, кандидаталла хьанйбераш дикагІа хилийтаро а. Тха беш тІехъаьккха стаж йола кандидаташ.

Цунца цхьана, белгалдаьккхар оратора, заводской парторганизацен партийни комитетох хІанз а дерригa даьдаш берригa коммунисташ производстве а общественно-политически вахаре а шоай авангардни лоархІам лакха лоаттабеш, советски законаш социалистически общежите бокъонаш кхочашъеча хьожам телаш хилийтара. Партийни организацена цІенхаштта халонаш дукъал уттаю коммунисташ болча пенсионерашца беча балхо. Пенсе бахачул тІехьагІа царех дукхагІчар парторганизацешка бувзамаш меллу. Оратора пенсионерашца болх бара керда формаш лаха еза йоах, уж могаш хиларга хьежжа балха юкъеоза беза.

КПСС XXIV съездий майски Пленуми решенеш кхочашъяра вІаштІехьбаьккхача балхах дийцар ше къамаьл деш Ведана района Орджоникидзе цІерагІча колхоза парткома секретара С. Д. Сулейманова.

Цо аьлар, партийни документаш хувцара болх парткомо бехктокхам чІоагІа лаккхбаьча принципиально критикех, самокритикех еча хьалашка чакхбоаккхаргба, аьнна.

Шелковской района «Коминтерн» колхоза парткома секретара И. А. Юшкова ше къамаьл деш терхам тІаззар коммунистий хьинар айдарца, коллективни боахама вахара дерригача оагІонашта цар влияни чІоагІъерца дувзаденначе цхьадолча дешашта. Цо аьлар, партийни комитето къаьстта лоархІаме хеташ леладу партийни собранеш кийчъелгеш уж чакхйоахилгеш, цар тІаийю решенеш кхочашъяра тІахьожам лоаттабелга. Партийни документаш хувцара оттаьча мероприятешта юкъе лоархІаме моттиг кхоач хІара коммунистаца беча индивидуальни балхага. Опыто хьахьокх коммунистах дайни гІелат дувцар, цунна партийни кьыскани елар, хІаьта из тІера дІадаккхар боккха кхетама низ бола гІулакх долга.

Партком, цехови парторганизацей бюроша партийни поручениеш кхочашъяра цІенхаштта тІахьожам лоаттабу. Парте членийн кандидатийн идейно-теоретически боарам лаккхбара, цар декал айдара аттув хулийт дика вІаштІехьъеннача партийни просвещене сето, занятеш айкха практически гІулакхашца йийза хиларо.

Ше къамаьл дах вовлаш Н. А. Юшкова шоай партийни организаци СССР хьаьвь 50 шу дизарах республика автономни хьаьвь 50 шу дизарах сийна тІаийца социалистически декхараш дерригача хьокхамех кхочашделга Іалашдара берригa низ тІабохийтаргхилярах тешам белар.

Цул тІехьагІа къамаьл де доаш ду КПСС Наьсарен райкома секретара В. И. Гандалоева.

Кхыча ораторашца санна, цо а хоадамболлаш дийцар КПСС райкомо района партийни организацешек партдокументаш хувцара кийчо еш боарижабеча балхах.

Бюро заседанешкен пленумашкен даим дувц производственники общественники вахаре юккъьйнарча партийни организацей лоархІам айбара дувзадениа дешаш. Отчеташ телача хана цар болх тайп-тайпарча оагІонашта тоххам бу, эггара [illegible] экономически кулгалдара парторганизацей гІулакхашка а хьожаш. Дукха терхам тІаухийт кадраш хьахаржаран уж балха хьожаран, цар технически экономически знанеш лаккхъяра, къахьегамхой массови организацешта, партийни кулгалдара, коммунисташа кхетама балла дакъа лацарен цар Устава дІадехараш кхочашдарен дешаншта.

Партдокументаш хувцара кийчо яра юккъьйнарчен цеховни парторганизацешнен партгрупоргашкен семинари семинар-совещании чакхъяьккхай. Парте райкомо лоархІаме хеташ леладу партдокументаш хувцара организационно-технически кийчо яра дешаш. ХІанзе а из болх, барен дІара блаккаш, хорарах, помещени кийчъеш а, коммунистий сурташ дахара дешашна хьежаш да. ХІара парторганизацен ерригача районен партдокументаш хувца доладе дезаи из чакхдаккха дезаи ха белгалъяь графикаш оттаю.

— Партийни документаш хувцилга ерригача партийни организацей гІулакхаш тоадерал сонгІа болхами культурен хьалъяра декхараш кхочашдара бу бола чІоагІбелга Іалашдаш хила деза, — аьлар КПСС Надтеречни райкома хьалхарча секретара Н. Д. Лопатина. — Вай хьа а дукха къахьега дезарга тІаийца социалистически декхараш кхочашдара, СССР Союзи республика автономни хьаьвь ах бІаь шу дуза юбилей йоагІача тайпара сецьяра.

— Оратора Нохч-ГІалгІай гІишлой управлени ПМК-105 коллектива Знаменски чхьагІар ду завод хьалхар тІехьдаккхарах йола шоай [illegible] критиках пайда хулаш бец. ХІанз из лоархІаме [illegible] бе беза ха хьагІазтай.

— Коммунистий [illegible] лаккхъяра лоархІаме я партийни группаш, — аьлар производственно-товарни контора парткома секретара М. З. Кацаева. — Укхаза хІаранана доза шой ноккъостах доаха дика а во а гІулакхаш. Оаха 15 партгруппа вІашагІъелла. ХІанз партдокументаш хувцара кийчо еча хана цар Іалашъе дукха ду коммунистий инициатива дегІайоалаяра, хІаранека цун декал айдергдолеи из идейно дегІаволлавергволеи де гІулакх лох. Оратора хоадамболлаш дийцар электрообессоливающи установка партийни группа балха опытах.

КПСС обкома организационно-партийни балха отдела заведующе В. В. Варлашкина дийцар дукха ха йоацаш КПСС ЦК Майски Пленум хиларца партийни документаш хувцарех лаьца КПСС ЦК еча совещание итогех, из лоархІаме организационно-политически мероприятеш чакхйоаккхача цхьайолча партийни организацешка долча кхочашбоацараш терхам тІазаар.

Цхьаболча партийни болхлоша хІанз а бакъ кхетабац партийни документаш хувцара бе безача балха беррига политически лоархІам.

КПСС горкомаш, райкомаш, юккъьйнарча партийни организацеш партдокументаш хувцара хоадамболлаш йола практически мероприятеш оттае езаш я, из деча хана кийчъе еза организационно-политически технически мероприятеш.

Партдокументаш хувцара кийчо яра еча партийни собранешка гуччаяьа дуща деза юкъара гІулакх кхочашдеча хІара коммунисто лоацача дакъах.

Парте областной комитето райсиин партийни организацешта новкъостал дара партийни активацира коммунисташ хьежабаьб. Новкъостал дарца цхьана юккъьйнарча партийни организацешка коммунистий учет лелаеча хийна дагдалла дисараш кхочашбоацараш гуча а даьхар цар.

КПСС обкомо партикомий секретарашцен г. Грознерча КПСС райкомий хьалхарча секретарашцен массехк совещании ийй. Цига массехк предложени елар коммунистийца собеседованеш ярах, партийни документаш лорадарах, уж дІателарахи сурташ доахилга вІаштІехьдаккхарахи лаьца дешаш дийнар, и. кх. дІ.

* * *

Дийнача дешах лаьца КПСС обкома пленумо боагІаш бола соцам тІаийнна.

КПСС обкома пленумо парте горкомашка, райкомашка, юккъьйнарча партийни организацешка, республика берригача коммунисташа дика вІаштІехьбаьккхан лаьхача боарамех чакхбоаккхаргхиларах ше тешаш йолга белгалдаьккхар. Керда партийни документ хьанйбачул тІехьагІа областной партийни организаце коммунисташа Советски Союза Коммунистически парте члена цІи дІахо йодача хана а массааша сийлаца лелаергья.

Дийнахь дукхача моттигашка кхоач Грознерча «Ремонтстройтрестера» Наьсаре командировке хьалхьожабаьча Аушев Хьасана шна бола сиха «Зил». Грознера етта кирпичик дхьаш цоагІа из Наьсаре балха ди дІадолалуча хана. Из Долакх-Юрта еш латтача школе дІа а йихьо ремстройучастке юккъоагІа.

Укхаза шортта болхаш хул цун саноскана. Дийнахь сарралца Шолжачура жагІа Наьсарерча объекташка дІаккухьаш хул из. ТІаккха сарралка Назранера мутъ а йице Грозне вода.

СУРТА ТІА: шофер Аушев Хьасан. М. КАРАЕВА сурт.

Грузе изумрудни плантацешка драьнинй чай чуэца машинаш — чай чуэца доладаьд.

Укх шера гуржий чай кхоачераша Дьахенна 260 эзар тонн сортагІа дола [illegible] чай дала декхар тІеийцад.

СУРТА ТІА: «Сакартвело»-колхози плантацешка храйобалан чай чуэца машинаш.

Н. АНАСТАСЬЕВЕН ДЖ. ВИТАШВИЛЕН сурт. ТАСС фотохроника.

Доакъар шортта хургда

Укх шера хьайбаш Іаьгара доахаш шийсденнача кхочамбоацараша къаьтта лахьеккхар, хьайбай продуктивность Іаь замалахь лакха хилийтара доакъара база теттара чІоагІъе езилга. Цу гІулакха цахаддаш йоахко еш ба района колхозийн совхозийн кулгалдей, специалисташ, хьайбаш лелаедераш. Дерригаа боахаматка вІашагІъехкай доакъар Іалашду бригадаш.

Балхаш сихеи дикеи чакхдоахаргдолаш тоъал техникаца Іалашъяьй уж. Чакхьяьннай райо къахьегамхоашта укх шера Іаж замалахь хьайбаш доакъарца Іалашдара хьалхара этап. Дика толамаш даьхар цу хьалхарча этапе доакъар Іалашдечар. ТІадоалагІча июне районе гІалла 3400 тонн сенаж кийчъяьй. ПланагІа-Іалашъе сенаш хинначул дикаха дукхагІа я из.

ДикагІа йолча методайна, масала, шепа токаш, искусственни фо деттаь, кхыча методашца Іалашъяьй 2865 тонн йол. ПланагІа Іалашъе [illegible] хинначох 30 процент [illegible] хьакхаргда [illegible] Іалашъергхилар [illegible] гІа люцерна хьокхаш йол Іалашъяьй [illegible] ба тха района къахьегамхой. КхоалагІеи диалагІеи хьокхаргйолча люцернах планаш сонгІа доакъар Іалашдергда. ХІаьта доакъар Іалашдеранта хьалхашка латта декхар да общественни хьайбашта цхьан шерах ах шерах тоъал хилал доакъар Іалашдар. ХІанз санна дІахо а цар болх бойи из декхар хана а доацаш кхочашдургда.

Доакъар Іалашдеш къаьстта дика хьекхамаш доах «Гудермесский» совхоза доакъар Іалашдеча бригада. Хьалха хьекхача люцернах эзар тонн сенаж кийчъяьй бригада. ХІана силос йоллаш я из. Кийчъяьй хьаьхара 250 тонн силос.

Дика къахьег «40 лет Октября» колхоза доакъар Іалашдеча бригада а. Сенаж кийчъяра план 150 процент кхочашъяьй цо. Къаьстта дика я «Дружба» колхозе кийчъяь сенаж (колхоза председатель Т. С. Герзелиев). Планаь дукхагІа да цу колхозе Іалашдаь из мах бола доакъар.

И. ЛЮТЕРОВ,
Гудермесса района юрта боахама управлени парттара зоотехник.

ЯЛАТАГА ХЬЕЖАШ...

Ахархойн сайна ялат чуэцара кийчо еш хиннаб хІанзалца тха заготзерно болхлой а. Асфальт биллаб шоьрдаьх, цІенъдаьд декъа ков, бокъонца кийчъяьй, ъянхай ялат чуэлаттаргдола помещенеш.

Хоп тхоа, йоагІача дукхагІа тІоадал болаш хургда тхе долча укх шера хьаьхухьаргдола керда ялат. Цу гІулакха а кийчо хьй оаха? Шелг тоІабе мара ца бозаш латт оаха дукха ха йоацаш эггара хьалха Іалашъяь а вІашагІъехна а низ бола «ДСП-32» яха сушилка.

Цхьан сахьата 32 тонн ялат чакхдоаккх цо кхаь процентагІа кхачалца цох йоалла тІуналлох а еш. Из тхоай йоацача хана 18 — 20 процентал тІех тІуйнал йола кІа хьацца йиш йолаш дацар тхо, юхаухийтаб боахамашкара, хьаьха ялатах етта машинаш. Эз хулар цох боахамашта, тхона, паччахьалкхенна.

ХІана цу тайпара бехам боргбац оаха ахархошта. 25 процент тІоадал йолаш цар из хьаьдалье а хьаьна йиш йолаш да тхо цар ялат.

Сагота хила безаш бол ахархой оаха хьайнца шоай ялат кхоц ца беш леладергхиларах а. Из тешаме лерадо низ ба тха. Хьалха санна болашна, бахьашна кІалтІа а доахаш, гаташ тІадеттаи йоачех вІалхар а доахаш деиеш, дІиараш доахаш ков уларгдац оаха хьайнду ялат. Тараь тІара йоагІача машина тІара Іадоессадаь далалехьа кІендий, докъадий, потечни хьисане ши-шиь моттиганка дІадехийта из транспортерашка, турбашка.

Хьалха санна транспортерах, кхыча механизмах боалла двигатель бехача из тоабеш дахха дезац тха болх а сацийта. Бехар цу сальете хьа-а балакие тоабе болабу, цун метте цІенбар дІа а оттабийа.

Тараза боахам инструкцех цхьа пункт толха ца еш тоабаь латта дукха ха я. Паччахьалкхен техкапа комиссе цунца лакха оценка еннай.

«Хьалха тхога хинначa оборудованеш дукха кердаш Іотладийтай укх шера. Дукха ха йоаццаш шиь автоматически машинаш тІара мухь Іобоаккха агрегат кхаьчай тхога. Цу гІулакхо тоаро духьал хьалха тхоай хиначa ялат Іодоессадеча 4 точкала пухе кхы а, шиь точка хьеелла. Тха коммІааашай йоахкагІа а Іацар дукха машинаш. ХІанз цІалла а латтарьац уж ялат Іодоессаде моттиг мукъаллара хьежаш. Вошта аьлча, укх шера 2—3 минот вІеаптеэ йоаккхаргьа тха ялат даьхьаш хьеочача машина.

Къаьстта ала йиш силадех. 32000 тонн ялат лоаттадара лаьрхІа я уж. Ялатъ зеке йола силадех хІанаж хургйоацаш, молхаш [illegible] кийчъяьй ба уж. ХІаьта 6400 тонн ялат чуделача шин силада тхоай низаца капитальни ремонт хьй оаха.

Силадски помещенешта а техникана а ремонт еча дика къахьийгар Гарданов Къурейша, Наурбиев Башира, Белхаров Батыра бригадаш. Лакха аьлча, ха бола ялат хьаеара тхо кийча дола цхьа вІира да. ХІаьта а болх сецабац. ХІанз силадешна хьалхйІаш хьегупдара нел [illegible] хІана вІаштІехьдоаккхаш да тхо. ПланагІа [illegible] эзар тонн хьалха сатаь да тхо из культура.

[illegible],
[illegible] Юртарча заготпункта [illegible].

СУРТА ТІА: Грознески химически комбината № 131 йолча цехе хьалха латта аппаратчик Шипов Олег. А. ХУГАЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАМХОЙ ЙОАКХО ЙИЧА

Шерагара шерага лакха толамаш доахаш хьаьоагІа Наурски района «Красное знамя» колхоза шурий-товарни ферма коллектив. Масала, дІадахача шера социалистически декхарел сонгІа паччахьалкхенга декхар ворхІ тонн дулх, дукха хІана на эшаш 180 тонн шура, хІара бІаь Іаттта тІехьара 93 Іаьсилг кхедар. Шийтта кепига лохавр цхьа килограмм шура юккхарга дІалодар. ХІаьта ферме гІолла ткъаь итт доьркх цаІ йисаизар хІара кхоабача Іаттагара шура яккхара план кхочаш на еш.

Дика толамаш доахаш къахьег ферма коллектива йислагІча пятилетка шоллагІча шера а. ТІьоалагІча июне кхочашйир цар задание сонгІа дІаилла еар а йолаш паччахьалкхенна шура йоккхара ах шера план. ХІаьта июнь бутт кхочалуш юкъера лаьрхІача кхы а 40 центнер шура йоаккхаргья ферма къахьегамхоша. Задание сонгІа дІадала лелар а долаш кхочашйир паччахьалкхенга дулх доахара ах шера план а. ХІаьта задание сонгІа доахка делаш хийнар 180 центнер дулх дар. Из а долаш 1580 центнер дулх декхар паччахьалкхенга.

СССР хьаьвь 50 шу дизара сийна ферме гІолла хІара Іаттагара юкъера лаьрхІача 2800 килограмм шура яккха декхар тІаийцад доьркаша. ХІанзале хІара Іаттагара 1350 килограмм шура яьккхай. Шура йоаккхилга дентара деиг лакхлуш доагІа.

Ферма доьркашта юкъе яржача социалистически ихье хьалха я Гайрбекова Поли. Ший групперча хІара кхоабча Іаттагара юкъера лаьрхІача 2300 килограмм шура яьккхай цо ах шера. ШоллагІчен кхоалагІчен моттигашка ба Гайрбекова Медийи Аллазурова Атаи. ХІара кхоабача Іаттагара 2000 килограмм шура яьккхай царех хІаране.

Дукха къахьегам, низ дІабеннаб ферма коллективо цу хьокхамашка кхача гІерташ. ЙислагІча пятилетка шоллагІа шу доладенначa хьалхарча дийнахь дена тІаийца социалистически декхараш кхочашдара шерра ихь яржар ферма берригача болхлоншта юкъе. ХІара бетта доьркашта хеттадьача итталгІа дийнахь ферме собрани хул. Цига ихья итог ю хьалхара моттиг яьккхача доьркана, бежа Іуна, Іаьсий лелаедечоа пхиийна сом, шоллагІа моттиг яьхачарна — кхоккха сом ахча лу. Болх дІахо а тоабара де лелараш белгалдоах, дикагІа болча къахьегамхой опыт юаш.

Дика Іалашбаьб ферма къахьегамхой болх беча хана зоаркашца а. Масала, спецбаракъашца, бож беттаж хилоиза баргбоацача гІирсаш, митта дІахо.

Ферма болх тоабара дикка новкъостал ду ворхІ саьах латтача ферма совето. Нагахь санна болхло гІалат вальча, доьрка бахкагІа доахаи на леттиш дуее, е цхьаккха бахьан доацаш балха на воагІаш Іайи, доахан лертІа на доажадеш гІалат вальнар совета заседание тІавех. Цунна боагІаш бола бехк бу. Ферма совета коллагІча денах бьь саьатам протоколни книжка тІа яз а йоаьь, колхоза правленега дІачулу.

Кхыдола денаш к дуц ферма совето. Хьалха хулар доьркаш хаинахьа балха ца боагІаш е доахан кхабара рацион эшача тайпара кхочаш ца еш доакъар долеш, шоашта хьахеца концентрированни доакъар бежа Іуна, доьркаша доаханга дерригa а дІа ца кхочайтаи. Цунга хьежа графикагІа дежурнеш бола совета членаш. Дежурни декхарийла ва болхлой хьабахкалахьа ферме а вай, дерригача дийнахь цига деш долча балхашта тІахьожам лоаттабе.

Боккха терхам тІабохийт ферме доьркий, бежа Іуй политически кхетам лаккхбара, дика Іа бола опыт дІайовзийтара.

Цу гІулакхаша дикка новкъостал ду хьайбаш лелаедерий балхапара безам совбаккхара, лаккхъю цар къахьегама опсарле. Цунца дувзаденна ва ферме доаха толамаш а. Болх дика вІаштІехьбаьккхача хьахулар да из.

Паччахьалкхенга шура йоакхара план Нохч-ГІалгІай республика хьаьвь 50 шу дузача дийнахь кхочашъе дош деннад колхоза шурий ферма къахьегамхоша. Шеко яц цар шоаш деиа дош хьалха сецна кхочашдергхиларах.

М. ХАМАТХАНОВ.

КЕРДА ДАРАШ

САЛАРАШ ХЬАЧУТЕЛ

Республике дIадоладелла чашна саларааш хьачутеллга.

Урус-Мартанерча саларааш дехьадеча сушкине ухх деношка беахамашеш бахача цахеш хьачудениад 11 центнер саларааш, хIинта Сунженски районца къадьегашхоша — 5 центнер.

Хкеана - деношка саларааш хьачуtела доладуpгда Шелковской, Наурски, Надтеречни, иштта кхьа районийн беахамашеш бахача цахеш.

Ухх шера дена шийнад саларааш. Царех дукха дахье хьоша боргIа.

М. ЮСУПОВ.

НИКЪ ДИКА ХИЛБА

Ухх деношка Орджоникидзе цIерагIча стадионе чакхъьяьлар шийн лоIамагIа кIалтохаргах латара республике дешара - тренировочни сбораш.

КIалтохаргах латарах эттара чIоаргIагIа воле 10 сиг Нохч-ГIалгIай республика хержача команда юкьевахар.

Царна ба деррига дуненна цIа хеза бола Хасимиков, Тунгаен, Дудуев, кхьыберши.

Цига 3 июлера 7 июлага кхаччалца город Черкесске шийн лоIамах кIалтохаргах латара хургйолча Россе Къулбехьен хьалхие экккара яхье дакъа лоцаргда вай командас.

М. МЕСТОЕВ,
Н ГIАССР Министрий Советта физически культуран спорти комитета инструктор.

ДИКА МАХ БИР СПЕКТАКЛА

Ухх деношка республикански тюникий театро иоя. Ошаева язьяьча «Полла» яхача произведенех бола керда спектакль иийцар.

Дика мах бир спектакла культуран просвещенен министерстваи а театра худсовета а болхлоша.

Иэ спектакль оттадаьча режиссера Делаева лоаца баькихар гулбеннараша.

Июль бетта хьокха йоладергта «Полла» республика городашкен юрташкен.

А. МИСЛАУРОВ,
театра директора заместитель.

Дийша баьннаб

Массехк ди хьалха хоза кийчбеннача мехкарашен кагийча нахен хьалйизаяр Грозненски медицински училища актови зал. Дийшабеьннарш арахецаш сийре аналар укхаза.

165 сиго йистеьнахар медучилище, церех 109 медсестраш 56 фельдшери а йолаш. 17 сиг тIехйна дипломаш луш чаккьъьар, 3 медицински институтанка дIехо деша хьожавир. 56 сиго тIехдика дIаелар паччахьалкхен экзамен. Царна юкъе а Кодзоева, Федотова, Лукашина.

Дийша баьнна берриге медицински болхлой республика районашка балха гIоргба.

Я. ЧАХКИЕВ.

КЪАХЬЕГАМХОШТА ДАЬРХIА

Паз-672 яха итт автобус кхаьчай Нохч-ГIалгIай автокомбината транспортни управлене.

Республика къахьегамхой кхьача городашка туристически маршрутех сакъерда кхуьларгба цIенача автобусаша.

М. ПЛЮЩ.

КХАЖАМИЙ БОАРАМ

СССР Министрий Советерча физкультуран спортен комитете спортивни лотерей керттерча управленера холи баьб 20-чa июне г. Дона тIарча Ростове хиннача 17-ча тиражагIа кхаж барах.

ВуркIтталагIча тиражагIа ялх цифра йийса дIйиоалыш цхьаьне а. Пхипта цифра йийса дIайоалый шийн республике цхьан сиго. Цо 2144 сом эцаргда.

Йиъ-йиъ цифра йийса дIайоалый 131 сиго, церех хIора сиго 60 сом даьккхад. ХIаьта кхоькха номер йийса йоалаьча 2783 сиго цхьацца сом хадачаргда.

АргIапара барайтталагIа тираж г. Ташкенте 30-ча июне хургьа.

Кхаьчача кхажах доагIа ахча цхьоалагIча июле дениз тIаьхь итт дийнахь хьаэца йиш я.

Г. АБУЕВ.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

1 июль

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА МАЙДА. 20.00. Кинофильмаш хьокаргда.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. 10.00. Къайла театр. Развлекательни, тIема, къахьегама мотивгахча тIемпарча заводашка котламаш хьадера сет. Похода материалий выставка хургьа. 18.00. Къайла театр. Кхалхьа клуба заняти хургьа ухх тема: «Дезала ожье бераште эстетически кхетам баларах». 19.00. Музыкальни равновина. Нохч - ГIалгIайчен паччахьалкхен филармоне симфоническа оркестра концерт. 19.30. Кинолекторий. «Керда пятилетке Нохч - ГIалгIайчен производительни силаш лаькхалар» яхача темагIа бола лекци. 20.00. «Массежа, къахьегам ялог» яхача темагIа бола кинофестиваль. Царна бIаьх бош хургьа еррига аттракционаш.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 19.00. Г. Каспийске хургда классически хелхара студи «Современник» яхача ансамбла халкъа хореографически коллектива концерт. Концерт хоттадь да СССР хьалл 50 шу дизара.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «Вай мехкара нитаноте» яха берий беседа. 11.00. Болх беш хургда «Ручеек» яха кинотеатр. 17.00. «ЛадугIа арса аварешия» яха духовой оркестра выступлени. 20.30 Кагирхой салагIара сийре.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 17.00. Аккхаора бош, 12.00. Советски гербах йола беседа.

2 июль

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА МАЙДА, 20.00. Кинофильмаш хьокаргда.

С. М. КИРОВА ЦIЕРАГIА ПАРК. 10.00. Спортивни площадка. ВолейболагIа йола хьлаш. 10.00. Къайла театр «Iомале хоза тега» яхача темагIа занятия хургьа кхалкхьа клубе. 19.00. Музыкальни равновина. Нохч - ГIалгIайчен паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. Концерта программина юкъе а советски композиторий произведениш. 19.30. Кинолекторий. «Советски сад — коммунизм тIаргIерта хьалхолаш бола саг» яхача темагIа йола доклад.

В. И. ЛЕНИНА ЦIЕРАГIА КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 18.30. «Саги укхашIетно дорию советски медицина» яха дагахьаре журнал. ГIаленахи корта бохабеча моларейн доаха за. Алкоголизман корта болабеш малараш меларан дIахьаьа кхоачавдича гIулакхех. Документальни фильмаш хьокаргда.

ХИМИКИЙ КУЛЬТУРА ДВОРЕЦ. 10.00. «Марша да хьо, пионерий илли!» яхача темагIа йола утренник. 11.00. «Советски Украина кинопесусствос летопись. 19.00. Болх беш хургьа «Кратинка» яха клуб «Марша да хьо пионерий илли!» яха берий художественни самодеятельноста концерт. 20.30 «Са Дайне» яха литературно - музыкальни викторина.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЗАВОДА КУЛЬТУРА ЦIА. 10.00. Филателистический кружока заняти. 17.00. Аккхаора бош. «ПартIата ба са Дай-мохк» яха кинофестиваль, «МаршадоагIанда шо Хит» яха документальни фильм.

Критика библиографи

НОХЧИЙН ГIАЛГIАЙН ТУРПАЛЕ ЭПОС

Дукха ха йоацаш Москве «Наука» яхача издательстве араяьнна вайнахах, царе дувцарех, турпалерча фаьлгах йола У. Б. Далгата язьяь «Нохчийн гIалгIайн турпалера эпос» яха монографи. Советски Социалистически Республикай Союз хьаьь 50 шу дузача шера хоккха совгIат да из вайнаха. Вайнаха хинна а Iац цох совгIат. Дерригача советски халкъа совгIат да хинна ала йиш я цох. ХIана аьлча, кIоарга чулоацам болаш йоле вайнахьа къаьнара эпос таххарча доккха гIо-новкъостал хургда кхьача къамий эпос таххара. У. Б. Далгата чIоагIа къахьийгад вайнахьа дувцараш дIаладара а уж таххара а.

Монографи шин дакъах латт: хьалхарча дакъе вайнахьа хьалхара нахар, цар дог-уйла, цигаг, цар гонахьарча нахаца - лоаллехоша леладаь гIуллакхаш, бIаьнийча а, къеча а нахо юкъе хиннa гоамах — из деррига дувцадеца хиннад вайнаха багах оалача дешаца.

ВоххIе даь хана дениз вай салаш хиннах: «Ховача дешо лилха ловз бошабаьб». Нах тешаш хиннаб хозача дешах, наха эшаш хиннад илли, фаьлгаш, дувцараш. Царна мара сомукъадоалаш хиннадац цар, царна кодабеш хиннаб цар шоай бала, царна юцаш хиннай цар шоай мискакъел, царна сатувсаш хиннад цар шоай, сийрдача кхоанега, царна хоастабеш хиннай цар яхь йола кIант, сийдола йоI.

Уж дувцараш, иллеш вай хьнадешаре гоазама тIехьале кIезига йолаш хила мегар ваь, бакъда, вайнахьа уж иллеш, дувцараш къаьна хабараш шоротта да. Цар кIоарга чулоацам, цар шаьра мотт, цер хоза дулла сурт таланкалца сага безам тIабодаш да. Цу багахбувцамах пайда эцаш хьаленнд вай литература а.

Вайнах хьабаьнна а уж бала а моттиг, цар дай, мифологи хийцачул тIехьагIа У. Б. Далгата, цар дувцарашка къаьнарча хабарашка бувцаш бола вампалаш, нарбашаш, цхьа бIаре бола вампалаш, чIоагIа низ бола турпалаш тохкаш цар сурт гойт. Уж геттара а къаьнара дувцараш да. Тайпаш хьахинна а хьахилаша а йолча хана наха хьакхелла турпалаш ба уж.

ДIахо У. Б. Далгата шин бална тIа Наьрт - орстхой дувцараш тохк, керттерча турпалий оамалаш хьагойт, цар нахар, мича хана хьакхеллаб уж турпалаш, фуд цар леладаьр хьахьокх. Из берриге тохкаш дика вIаштIехьбаьккхаб У. Б. Далгата. Вай Нохч - ГIалгIай мехка дукха моттигаш я Наьрт - орстхой дувцарашца юкъаэкхна. Масала: «Сеска Солса тур дийтта моттиг», «Сеска Солса цIай», «Солса гебагIа», «Селы Сатас ча тоххадаь моттиг» я. кх. дI. Наьрт-орстхашца юкъаэкхна цIераш хьа иштта хиннай я, цар фу маIан да а яхача хаттара жоп лаьа гIерт У. Б. Далгат.

ДIахо У. Б. Далгата вайна гарахьа долча историца дувзаденна йола дувцараш тохк. Къаьстта АстагIа Темарах лаьца йола дувцараш. Вайна хIаьрха хIинсий, гIаьбартой, нохчий, гIалгIай мехка по шийн вей лоацаш даькхад кхаш дола ор, хIана а тIехьа массанена довзаш а дувцаш а да. 1395 шера АстагIа Темар вай мехка хиннилга а, цо монголашта хьалха лаьттача Тохтамышаца Къилбаседа Кавказе тIом баь, из хIалак ваьнга а ховш да. Цу хьакъехьа У. Б. Далгата цхьаьна дола тешалаш доладу, бакъда, исторически хиннача хIамашца дувзадалараш совгIа, цо эпически дувцарашка сашш долых уж.

АстагIа Темар тIавеначул тIехьагIа, шо-шоаш даьце тайпаш шоайла вIаший хоттадала дахьлар, хьахилар гIалгIай къам. Цу къамо шийн кортамукъале бахьан кхьча къаманца вошал а довнаш а леладора. Энгельса аьхача бесса из ха «тIема демократи» яр. Цу хана берриге лоамарой, лоамашка лаьтта кхоачамболаш ца хиннадаь шаьрача аренка Iоарабувлаш бар. Цу дешашта хеталаь да гуржех, гIаьбартоех, кхыболчарех аьдола дувцараш. Цу дувцарашка хотбувлараш, кайоаларш миска вах ба, эшараш паччахьаш, царца гонахьара гIоз ба.

АстагIа Темарах долча дувцарашта тIехьа, У. Б. Далгатага диллача, вайнаха хьакхеллад моттигерча турпалех дола дувцараш: Царех да Колой КIант, Жер Баба, Пхьагал Ваьри, БIархой КIант. КIинда Шоа я. кх. дI. Йоккха моттиг лоац вайнахьа дувцарашта юкъе кхалнаха: ноаноех, мехкарех, вусхалех долча иллеша. Къонахаша сании, дукха пя ловце а, дакъа лоац цар шой кокх моастагIчох кIалхарбоаккхача. Шоай Даьхенна мутIахьа ба сийдола кхалнах, аьнар аьннача да цар, маьра, веший, тайпан сий ларадеш ба уж. Мехка сий даккхар дукхьа, шийн вахар бIаргиIецкъам ца тохаш дIадала кийча ба.

ХIара студента, хьехархочоа, Iилмахочоа, вайнахьа истори мел дезачоа доккха совгIат да У. Б. Далгата язьяь монографи.

Ахьмад МАЛЬСАГОВ,
филологически Iилмий кандидат.

ЧТЕНЕШ ЧАКХЪЯЬННАЙ

СССР хьаьь 50 шу дизара хетаьь ей хинна республикански юбилейни чтенеш чакхъяьннай.

Шин дийнахь хилар уж Грозне 1 Мая цIерагIча беша. Пленарни заседане тIайцар республика школашка дешар хьехара, кхетам балара процесс эргаьккха товара хьакхехьара рекомендаци.

Кагирхой ерригъкахьарча юкъерча образованега бихарахи дешар хьехара - кхетам балара болх дIахо а эргабаькха тоабарахи доклад бир Нохч-ГIалгIай АССР просвещене министра ноа. Умарова.

Юбилейни чтенешка хьачуениер республика хьехархой 250 доклад. Царех дикагIйола 150 хьакъоастайир секцешка. Грозне тайп-тайпарча школашка йийша а йийшар.

Чтенешта юкъе дакъалоацаш хилар республика городашкарен юрташкарен 1400 хьехархо.

М. ПЕТРОЧУК,
Республика хьехархой говзал лакхъяра института белхло.

ДоттагIлен цIей

Ухх деношка Грозенерча А. М. Горьке цIерагIча клубе дукха къахьегамхой гулбелар. СССР-ен Нохч-ГIалгIай АССР-а автономен 50 шу дизадаь сийна дела доттагIлен цIей дендеш бар Иванова цIерагIча городне баха нах. Цига гулбеннараша йийшар Советски Социалистически Республикай Союзан Нохч-ГIалгIай АССР-а автономии хьайрах йола лекцеш. Цу клубе хоа лоахаш яр оркестр, концерт делар самодеятельноста артисташа, цига хилар тайп-тайпара ловзараш, аттракционаш, иштта.

Сакъердане яр бераша а. Царна мел эша ловзаргаш дар клуба хоа.

ДоттагIлен цIей доадеча болх беш яр лекторешц, справкай истоламш. Вийса йххалца лоахаш музыка йолаш, халхараш деш салеIар наха.

А. ТИЩЕНКО.

КЕРДА КНИЖКАШ

Дукха ха йоацаш Нохч-ГIалгIай книжкай издательствас ненах а теха эрсий меттала арадаьккхад республика школай итталагIча классашка дешабагIаранга чIоагIа эшаш дола А. Толстой «Петр Первый» яха книжка. Из доахаш да республика тикашка.

Грозне книжкай магазинашка кхаьчад В. О. Капкаева «Февралагара Октябрага кхаччалца» яха книжка. Цу тIе дувц Дагестане хиннача къам - мукъадаккхара боламах. Кавказа къамаша кортамукъале бахьан лоаттабаь къовсам боаза хьаштдолча историкашта, а кхьча наха а дукха керда хIама довзийтаргда цу книжкас.

Ю. ПУГИЕВ.

«СПОРТЛОТО» ТИРАЖ

Главспортлото хоам баьб 1972 шера г. Ташкенте хиннача Спортлото 18-гIча тиража кхаж беннача номерех.

Ерзш я кхаж бена номераш: 26, 30, 31, 34, 40, 46. АргIанара 19-гIа тираж ухх шера 10-гIча июле г. Кишиневе хургьа.

Нистоев IалмХан.

ХЬЕХАРХОЧУН БЛОКНОТ

(ДУВЦАР)

Цхьа цхьан дийнахьа школе цатоам эттар: Аслани Райзанин денна догIача 4 «б» класса хьехархочун Султана Розай тIормига чура блокнот дайра. Розас шийна ховенна берий оамалаш а, бераша даь харцахьаьр а, хIаьта цу тIа гIоллара ше де лерхIар а дIаяздеш дар из блокнот.

— Бераш, — аьлар Розас кIаьдача оазаца, — са тIормига чура блокнот дихьад цхьанне. Малав из даьр? Шийна хоача хьалла деза. Из блокнот-м кIезига хIама дар, дале а, тахан блокнот ложкъадьчоа кхоана кхы дехккагIдола къоалт да дегадохар кхер со, бераш. Кхы вIалла дешалхха цу сага дукха а гучавалкха вела из.

Верех цхьаккха а йистхилаьзар. Блокнот ялаьар малав хоаш саг вацар классе, цхьа Аслан мара. Цунна бIаргаьайра переменах деррига бераш арадаьннача хана Жабраила, вешта, бераш цок оалача бесса, Жабе, Розай тIормига чура блокнот хьаэцаш а, тIаккха, сиха из че а делла, Жаби арадаьккхаш а. Дешарах кхы бакха гIорваьна шиe а, тоьалла дика хетта а, оамале хьалла а, хIаьта из тайпа хIама дерг из шийна цу аьнна саго дегабуаш бергбоаш а кIаьнк вар Жаби.

— Фу де воал хьо, хьай? — аьлар цецаьнначa Аслана.

— Укхунца хьа гIулакх дацI — тIачайхар цунна Жаби. — Воцт из хилалахь! ДIаоала — аьхх ва хьо.

Кхераенна-м юхаваргволаш вар Аслан, бакъда, «аьхх» хаьна вола цIерах лоравенна, аьлча а из цIи, у мо, шийна гоама болаш, йист из хулаш аьгIар Аслан Розас шийн блокнот лувцача хана.

Къу гуча ца воалаш чаккъяьлар из урок а, из бIарчча да а, цул тIехьагIа ши ди кхы а. ТIаккха Розас дегабуам бир Асланах.

— Цул аьрдагIа бер дац са ерригача классе, — аьлар хьехархочо школа директорга, — цо из дича, кхыча дешархочо лергдолаш хIама дацар из. Цу блокнота тIа эттара дукхагIа белгалваьннар Аслан вар. Цудухьа дихьаьд, аьнне хет сона, цо са блокнот а. Вешта, хьанна хоа цох бакъдар? Блокнот-м дагадоалацар сона, лочкъораш тхоай класса юкъедар кхер кх.

— Из бакъда Роза, — аьлар директора. — Хьачувохал Аслан.

Директор кхайк хьога, аьнна, хьехархочо шийга хоак бича, цкъарчоа шаькъа Iо а воххадаь ше бIехда» парта бахьйи шийла директор цхьа таIазар де воал-кх, аьнна, меттар кIаьнка Роза а ма лийшаярий цуига.

— Асланг, миштад вай гIулакхаш? — аьнна, хаттар дир директора геттара кIаьда. ВIалла дагадоацаш, иштта кIаьда-мерза директор йистхиларах ше кийчбаьча лоткъамах вицвелар Аслан.

— Во дац гIудаккхаш-м, — шорттига жоп делар цо. — Бераш переменах... сона тIедьашкара цаI хьатIа а кхйитта...

— Из хатар-тохар-м шортта хулар хьа, Аслан. Из дац со хьоца дувца воалар-м, кхидар да.

«Кхидар фуд-хьог! из даь харцахьа?» — меттар шишийна Аслана.

— Ухх хаттача Розай, шун хьехархочун, тIормига чукхайдаа классерa моллагIа цхьа дешархо, — аьннй, кIецдаштта, воккхачунна санна, Асланаца къамаьл де волавелар директор. — Дихьаьр блокнот мара деже а, къоал дар во хIама да-кх из. Долче хIаьта, — себбаре лувра директор, — къоалал бIехагIа, къоалал иирчагIа хIама доацилга из хой вайна наьха оамалашта юкъе. Нийса луй со, Аслан?

Директор аьнар бакъдеш Аслана корта лостабир.

— ТIаккха из къу, вешта, къу аьнна, селла йоккха цIи яккха-м йиш яцар цох...» — директор велавелар, — цхьа курхашк ва-хх из. Вений, Аслан?

— Ва, — аьлар Аслани юхвоалеенно.

— Хьона хац, Аслан, из блокнот дихьаьр малав? — хаьттар тIаккха директора, Аслана кIирвенна бIара а хьежа. Гой, хьона, Аслан гIулакх миштад... Цхьадола бераш да из блокнот лочкъадаьр хьо ва мотташ...

— Со вац! — аьлар Аслана, юха а сихвенна. — из дихьаьр кхывар ва.

— Ишта-м сона а хет. Iа из хааморг дергдацар. Бакъда, бехкевар гучавоалаш а ца хилча, тIаккхи хьок цхьабараша дегабуам беш а хилча... хой хьона, ер гIулакх миштa отт?.. Цудухьа цу гIулакхога хьо хьажар лоpра сона, Аслан. Сона хетаргахь, хьа безам хуле, цу блокнота дар хьона коракхоагIаргья. Волле хIана, дIачугIо хьай класс. Хьайга аз аьнар дии ма делахь.

Директора кабинета чура, цIий а венно, аравоагIа Аслан бIарга а вайна, саца дIатIIаьхар цуна Райзан.

— Фу йоахар хьога директора? — хаьттар Райзана.

— Розай блокнот лоччкъадаьр со ва мотт цунна, — аьлар Аслана мохкаро. — Цо-м цхьадола бераш да из дувцар, аьлар, бакъда, сона хетачох, директор ше ва сох дегабуам бер.

— ТIаккха дихьаьдий Iа из блокнот?

— Хьай? ХIиналаша аз вIалла хIама лоччкъаьнй аьнна цIаккха а хезадий хьона? Дихьаьдац, хьаха, аз-м. Бакъда, дихьаьр малав-м хоа сона.

— Малав?

— Жаби ва-кх.

— Ай, мишта дIа хIана алац Iа тIаккха?

— «ДIа хIана алац?» Ишта а алац-кх.

— Аз-м аргдв из дIа!

— Хье мийра а яле ала Iа! Эссеш даача саннa-м, хьаха, цIийергье аз хьа бат тIаккха! Сакъал вайна эшац.

Дукха къайсар из дош Асланен Райзанен, бакъда, Аслан ше яхачоа тIера воалаш вацар.

— Фу де деза-м сона хов, — аьлар Аслана юххера а.

— Фу деза?

— Жабега шийга дари дайта деза.

— Мишта?

— Из сога вита Iа. Цунна доаргIар-м аз даргда хьона.

— Iа фу дий, йишиг, — аьлар Аслана уйлагаь а ваха. — тIехьара урок йистейоллашель а, Жабега со кхайк ала Iа. Со Iоа хий декъалучча агIа дака йай... цига хургва хьона.

Урокаш йистеьлча, кулг даьца Жаби а воллаеш, Аслана аьннача хьера Райзан.

— Аслан, ва тугаш вацар хьона ер, — аьнна леткъар ва. — Асланаца дувца дезаш хIама са-м дац. Йовдар укхо. ТIаккха аз блокнот хьоахадича, хьвера-кх ер халла.

— Сона дувца хIама дац, яхар Iа, Жаби? — тIавиIрзар кIаьнка Аслан.

— Сона хоьшa-м дац, селла лечкъа а лечкъа вай дувца дезар фуд, — аьлар Жабе, цхьаккха хIама цийна гуладьдоацаш санна.

— Аз дIахкхетаврагва хьо вай дувца дезачох-м. Вай хьехархочун Розай тIормига чура Iайха дихьаь блокнот дагадоагIий хьоне?

Блокнот хьоахдешийехь юххIара хувилавелар Жаби. Райзанагахьа бIаргаш а къоарадаь, кIирвенна хьатIахьежар из Асланга.

— Цох ма кхера хьо, — аьлар Аслана, Райзан латтача оагIорахьа кулг а лостадаь. — Цо-м дIаргдац хьона. Бакъда, Iа Iайха-м ала деза!

— ХIана? Хьа фу гIулакх да цунца?

— Иштта гIулакх да-кх, хьо бахьан долаш ерригача вай класса эхь хиннадь.

— ХIи-хIи, — вIалла цатешашхох велавелар Жаби. — хьона ма чIоагIа эхь тIаденад кIанз. ХIанзалпа-м эгара вегIа лийнар хьо ма вий.

— Со мелла во лийнавале а, къоал-м даьдац хьона аз цIаккха.

— Къоал аз а даьдац. Хьехархочун блокнот дихьад. ХIана дихьад хой хьона? Хьогга тIехьарча урокех дIа а ваха со бургахех дейзача хьехархочо Розас дIаяздир шийн блокнота тIа сох аьлаш: «Шийн лоIаме вац, фу эш хац, кхьача бераша яхар делга мара шийгара дагадаьца хIама деш вац, цудухьа из, эттача дьалаге хьежжа, хирцахьа лела а, бакъахьа лела а тарлу». ХIана яздаь цо миттата? Цунна сенах хов, со сай лоIама вий-вешй?.. Кхы шейх я мичай из... — КIеззига сабар а даь латехар Жабе; — Цудухьа сона бокъахьа хийтар хьехархо Роза из шийн блокнот доцаш йисача... Цу тIа-м хьо а вар хьона шортта вувцаш. Кхыдола бердш а дар. Со-м къа мара а хьоахаваьвацар.

— ТIаккха директорен вай хьехархочоа Асланах дагабуам белга хой хьона? — хаьттар юстаро латтача Райзана.

— Iа сабарде! — кулг лостадир пунгахьа Аслана — Из дувца дезаш дац укхаза. Блокнот вай хьехархочунга Розайга юхакхачийта деза! Из хьаьа да!

— Блокнот цунга юхакхоачадац, — аьлар Жабе. — Блокнот хIанз таьна хургда. Шолжа-ГIала юккъе гIолла чекх а ийкха, доадаш хургда из хIанз.

— Мича дихьад Iа из? — дIакорзагIаьлар Райзан.

— Из цу дийнахьа «Фуш-фуш» аьнна Шолжа чу дахар.

— Дахача хIаьта вай классера деррига бераш долчча, хьал а гIетта, дIсала деза-кх Iа хьехархочунга Розайга из блокнот дихьар хье волга! — ходдеш бохлаш дIакхайкадир Аслана.

— Ца оале, фу хургда? — хаьттар Жабе, корта оагIора а бьихкха, кIалгIолла Асланагахьа дIа а хьежа.

— Эстеш дIача санна, цIе хургъя-кх хьа бат тIаккха!

— Iа ергья из са бат цIе?

— Аз ергъя!

— Хьай бат лоравелахь — сона сьахваха хьайна дагадохе, — аьнна, Аслана юха ххерам а тесса, дIоволавелар Жаби.

— Кхоана шоллагIча урокага кхаччалца ха я хьона, — тIехьакхайкар цунна Аслан. — тIаккха Iа фу ду а хьежа, дувцаргда вай юхедаьсар.

Аслани Райзанин цIенгахьа лестар.

— ГIудикх доацаш хIама да-кх Iа хьайна хьатIалаьньар, — йоахар Райзана. — Директора хье дIатIа ма вийхханге а, Iа дIавьнидалаьре хььадеар из.

— Фу оьшадаларе?

— Жабе блокнот лочкъадаьлга.

— Из во да, Райзан. Из оахкал да.

— ХIанад из во? Во, дальра, да Жабе деьр. Цо дев во хIама гучадаккхар я во да? Кхы цIаьхха дергдацаr хьона тIаккха иззаморг.

— Иззаморг-м хIаьта а дергдац хьона цо кхы!

ШоллагIча дийнахьа хьалхара урок чакхъьаьначул тIехьагIа а дари дихзар Жабе блокнотах. ШоллагIа а, кхоалагIа а урокаш дIакхийтар цо, блокнота хьекъехьа йист ца хулаш. ТIаккха, кхоалагIа урок йистейолаь гуртгал ма теххаяге шийн киши портфели бе а лла, тебба школевe аравоалавелар Жаби. Аслана бIаргтеийра из. Жаби хоевлоремахь аравоалаалашехь, тIехьа а кхийна, соцавир из Аслана.

— Яьй, мукда! — цIогIа тохар Асланa, — кIалхарвала воалдарий хьо? ДIа-м, хьаха, гIоргвац хьо мита-м! Дувцаргдолаш ва хьо Iайха даьа е вац?

— Аз-м дувцаргдац. Iайха дIадуйла! — цхьарчоа коргаI а вьннев, тIаккха мелвелар Жаби.

— Аз-м дувцаргда! Хьаха, Iа-м дувцаргда! — аьнна, лата дагахь Жабе кечметаш льнар Аслана.

Хьалха Райзан а йолаш бераша царна тIехьа хьехархо Розан тIаккхачадепаре, шортта хIамаш етталургйолаш яр Жабена.

— Сабар, сабар! — цIогIа техар Розас Асланага. — ХIана лет хьо уххох? Ер сенна бехке ва?

— Из-м цунна шийна хов хьона, — аьлар Аслана саббаре. — ДIахаттал Iа Iайха.

— Хьехархо Роза, къинтIераяла сона, — аьлар дог чIехкаш, велла а велхаш, латтача Жабе. — Хьа блокнот дихьар со ва.

— А-а, из доал оаш къувсарI — кхийтар Роза хинначох. — Из блокнот бахьан долаш-м вIашагIкета дезаш. Цул бакъахьа дар хьона, Аслан. хьайна деррига а ховш хилча, хьатIа а вена, сога хьаьдналаьларе.

— Аз аргдац иззаморг! — аьлар Аслана дог-тийша. — Из цо ше аьлча бекхахьа хийтар сона.

Цигга цу къовсама юкъе кхийсеннача йоккхагIча пионервожате Лидас могадаьча бесса, Жабе дош отряда совете дувца оттадир.

— Бениса-м Аслан а ва, — аьлар тIаккха Лидас, — шийна хошшехь блокнот дихьаьр малав хьа а па оалаш леларах. Цун гIалат а дувца дезе вай-м.

Бакъда Аслан дукха сагота вацар цу гIулакха: шийга доагIар кхоачашдаь вьенвар из.

ДиъагIа ди да «Спартак» обществе чуйоагIача маIача цхьа волейбольни командай яхьаш Грозенерча «Спартак» обществе кулгаца ловзача бургаца площадка тIа дIайолаенна. Яхьашка дакъа лоцаш я Москва, Московски, Куйбышевски, Смоленски, Ростовски, Новосибирски областий, Краснодарски края, Грозне командаш.

Яхьий дихьлагIча дийнахьа хьалха а «Спартак» общества Российски Федераце шийтталагIа чемпионаш хинна Грозненски «Автомобилист» команда. Яхьий хьалхарча дийнахьа Московски команда котIоаь яьккхар Смоленскерча волейболисташкара. Бакъда, шоллагIча дийнахьа москвичаш эшар бир Новосибирскерча команда.

Бакъда, эрителий терко эттара чIоагIагIа тIаозаш дер «Автомобилист» команда ловзар. Хьалхарча туро счет 3:0 йолаш эшайир цо Куйбышевски областера команда.

Шиъ тур чаккхьъаьначул тIехьагIа турнирна таблице хьалха латт Грозненски «Автомобилист».

СУРТА ТIА: «Автомобилист» Куйбышевски областеd командаца а ловзаш.

Е. МЕГРАБОВА сур.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 июль

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Вос бола телевидени. Массанена йола гимнастике. 9.35 — Кердадараш. 9.45 — Вос бола телевидени «Гуйранара прогулка». Концерт. Ленинградера передача. 10.30 — Тахан кооперацие дукха хийнаьнашта юкъера Ди да. 11.00 — Вераьнта йола мультфильмаш. 11.30 — «Знахцlено» Iилман-популярни программа. 12.00 — Самодеятельни хорий хьалхара Ерригсоюзни фестиваль. Таллинера передача. 12.45 — «Саги законо». Передача дIаьбу юридически Iилмай доктора Безуглова. 13.00 — Вос бола телевидени. Мультфильмай программа. 13.30 — Вос бола телевидени. Концерт. Киевера передача. 14.00 — Къонах эфире я. 14.40 — Кердадараш. 14.45 — Молдавера РСФСР-а литературах искусства денош. Хоадам бола концерт. ЦхьоалагIа отделени. Халкъашта юкъера панорама. 16.15 — Кинолекторе трансляци. 15.45 Дунен музыкахи вIамагIхетар. «Денна тIехьа ди» яхача Анчарова дукхагIа серийни телевизиони спектаклана дола Катаева кханш. 16.45 — Дешархошта. Дешархой арецца бал. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — «Цирка ламана». 18.30 — Телевизорашка хьожарий хаттарашта жоп лу «Правда» газета политически обозревателa Жукова. 19.35 — Маьлха йоахая яхача телевизиони дукхаха серийни художественни фильма премьере. Хьалхара сери. 21.00 — «Ха». Информацеcни программа. 21.30 — Къонах эфире я. 23.30 — Кердадараш. Передачай программа.

2 июль

8.50 — Передачай программа. 8.55 — Вераьнта йола Iуйранара гимнастика. 9.10 — Кердадараш. 9.20 — Дешархошта. ХIама хаар дезарий турнир. 3-гIа передача. 10.05 — Вос бола телевидени «Музыкальни киоск». 10.35 — «Тевбраш — халкъана». Репортаж. 11.05 — Поэзи. Мамиоский. Лирика. ДIадеш Шальнове. 11.30 — Юртара сахьат. 12.25 — Кердадараш. 12.30 — Телевизорашка хьожарий хаттарашта жоп лу РСФСР-а бахархой чулхьара гIулакхаш дечa министра Гандурина. 13.00 — Советски Эскарен Флотен айхьонита. 13.30 — Телевизиони халкъа университет. Советий мехка Iилма. Армянски ССР Iилманхой газ. 14.15 — СССР вIашагIкеьлла 50 шу дизара. 14.45 — Вераьнта йола мультфильм. 15.00 — Вос бола телевидени. Кинопанорамой клуб. 16.00 — Футболах йола СССР кубок. Динамо яхача центральни стадионера трансляци. 17.45 — Новозовхочун трибуна. Новозовхочун Ананьева выступлени. 18.00 — Кердадараш. 18.10 — Вос бола телевидени. «Шоана хетаре». 19.15 — «Маьлха йоахая» яхача телевизиони дукхаха серийни фильма премьера. 2-гIа сери. 20.30 — Вос бола телевидени. Футболах йола СССР Кубок. Спартак (Москва). Торпедо (Львов) Ленина цIерагIа йола центральни стадионера трансляци. 21.15 — «Ха». Информацеcни программа. 21.45 — Вос бола телевидени. «Артлото». 23.00 — Вос бола телевидени. Гимнастиках йола СССР кубок а СССР чемпионат а. Йистеьнча — кердадараш, передачай программа.

ХОАМ

29, 30 июнеи 1, 2 июлеи чехословакхи цирках варьетеи артистий тIехьара гастролеш хул.

Цирк дIадолалу 20 сахьат даьлча. Кассаш хьайийлe хул 9 даьлча дениз 20 сахьат даллалца. Шоетта дийнахь шозза хул цирк. Долалу 16 сахьат даьлчеи 20 сахьат даьлчеи.

КIирандийнахь кхозза хул цирк. Долалу 12 сахьат, 16 сахьат, 20 сахьат даьлча.

ТIеххьара хьожаргдолча циркага хьажара хьалхехьа а билеташ доахк.

ХАОТТАМ

Тахан республикехеи Грозне гIолла хувцалуш моpхаш а йолаш, делкъел тIехьагIа доагIача юкъе догIа а делхаш, гIийло мух а хьекхаш, республике 25—30 градус, Грозне 28—30 градус йовхал а йолаш ха отта мег.

2—3 июле республике хувцалуш моpхаш а йолаш, 2 июле цхьаькаболча моттигашка чIоагIа догIа а делхаш, да а къувкъаш, ма а бетташ, гIийло мух а хьекхаш, бийсанна 11—16 градус, дийнахьа 21—26 градус йовхал а йолаш ха отта тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-81, 364051, Ленина урам, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-60; редактора зам. — 3-30-11; бехктохама секретара — 3-34-36; партийни вахарех, культурни отделий — 3-81-44; промышленноста отдела — 3-42-30; юртбоахам отдела — 3-42-28; кехатий отделий бухгалтерен — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательстве типографи, Революцен проспект 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный-81 364051 ул. Ленина, 11 (3 этаж). Телефоны: редактора—3-44-60; зам. редактора—3-30-11; ответственного секретаря —3-34-36; отделов партийной жизни и культуры —3-81-44; отдела промышленности—3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии 2-00-71.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ06142. Заказ № 4926.